અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૦૫૯/૨૦૧૮

ઈન

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૬૯૪/૨૦૧૮

સાથે

સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧/૨૦૧૮

સાથે

સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તી આર. સુભાષ રેડ્ડી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી વિપુલ એમ. પંચોલી

==

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઇ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઇ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	હા

==

આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

બોર્ડ ટફ ટ્રસ્ટીસ ઓફ દિનદયાલ પોર્ટ ટ્રસ્ટ

==

ઉપસ્થિતિ

અપીલકર્તા વતી શ્રી એસ.એન. સોપારકર, સિનિયર એડવોકેટ સાથે શ્રી ધવલ શાહ (૨૩૫૪), સુશ્રી સોનાલી માથુર, શ્રી રિશિર દૌલત, શ્રી અસદુલ્લા થંગલ અને શ્રી મોહનિષ પાટકોર, એડવોકેટસ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી વતી શ્રી મિહિર ઠાકોર, સિનિયર એડવોકેટ, શ્રી પ્રકાશ જાની, સિનિયર એડવોકેટ સાથે શ્રી ધવલ ડી. વ્યાસ (૩૨૨૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી સુશ્રી ગાર્ગી આર. વ્યાસ (૭૯૮૩)

==

કોરમ: **માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ આર. સુભાષ રેડ્ડી**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ વિપુલ આર. પંચોલી

તારીખ: ૨૮/૦૯/૨૦૧૮

કોમન સી.એ.વી. જજમેન્ટ
(માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ આર. સુભાષ રેડ્ડી દ્વારા)

૧. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૬૯૪/૨૦૧૮ માં મૂળ અરજદાર દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજના તારીખ ૨૪.૦૭.૨૦૧૮ ના ચુકાદાથી નારાજ થઈને લેટર્સ પેટન્ટની કલોઝ ૧૫ હેઠળ આ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ છે. સદર અરજી નીચે મુજબની અરજ સાથે દાખલ કરવામાં આવેલ હતી:

> "એ) આ નામદાર કોર્ટ રીટ ઓફ સર્ટિઓરારી / સર્ટિઓરારી પ્રકારની રીટ અને/અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રીટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવાની મહેરબાની કરશે જે તારીખ ૧૪ માર્ચ, ૨૦૧૮ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ (તારીખ ૨૬ માર્ચ, ૨૦૧૮ ના રોજ નોંધવામાં આવેલ કારણો સાથે) સંબંધિત રેકર્ડ અને કાર્યવાહી મંગાવે અને તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાની મહેરબાની કરશે;
>
> બી) આ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ પડતર હોય ત્યાં સુધી, આ નામદાર કોર્ટ અરજદાર પૂરતી નામદાર આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવાની મહેરબાની કરશે;
>
> સી) આ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ પડતર હોય ત્યાં સુધી, આ નામદાર કોર્ટ તારીખ ૧૪ માર્ચ, ૨૦૧૮ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ (તારીખ ૨૬ માર્ચ, ૨૦૧૮ ના રોજ નોંધવામાં આવેલ કારણો સાથે) ની અસર, અમલીકરણ અને કામગીરી પર સ્ટે આપવાની મહેરબાની કરશે;
>
> ડી) ઉપરોક્ત અરજ કલોઝ (બી) અને (સી) મુજબ વચગાળાની રાહતો માટે....."

૨. આ અપીલ દાખલ કરવા સંબંધિત કેસની હકીકતની રૂપરેખા ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે:

૨.૧ ૧લા સામાવાળા કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ (જેનું નામ બદલીને દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટ રાખવામાં આવ્યું છે – જે હવે પછી "ડી.પી.ટી." તરીકે ઉલ્લેખિત છે) મેજર પોર્ટ ટ્રસ્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩એ હેઠળ રચાયેલ મેજર પોર્ટ છે. તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૦૫ ના ઠરાવ અન્વયે, ૧લા સામાવાળા ટ્રસ્ટે બિલ્ડ, ઓપરેટ એન્ડ ટ્રાન્સફર ("બી.ઓ.ટી." ધોરણે) ખાનગી ભાગીદારી દ્વારા બર્થ નં. ૧૩ થી ૧૬ વિકસાવવાનો નિર્ણય લીધો છે. ઠરાવ પર કાર્યવાહી કરતા, પસંદગી માટેની બે તબક્કાની પ્રક્રિયામાં સંબંધિત બર્થ માટે સંભવિત પક્ષકારો પાસેથી બિડ આમંત્રિત કરતી ટેન્ડર નોટિસ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી. રિકવેસ્ટ ફોર ક્વોલિફિકેશનમાં સંભવિત બિડરને સદર પ્રોજેક્ટ માટેની પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવા સક્ષમ બનાવવા માટે લાયકાતના માપદંડો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે કન્સેશન આપવાનું મૂલ્યાંકન સંભવિત બિડર્સની નાણાકીય બિડ પર કરવાનું હતું. સંભવિત બિડર્સ બિડ મૂકતા પહેલાં સુવિધાઓ અને પ્રોજેક્ટની શક્યતાનું મૂલ્યાંકન કરે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતી હતી.

૨.૨ ટેન્ડર આમંત્રિત કરતી નોટિસના અનુસંધાને, અપીલકર્તા મેસર્સ આઇ.એમ.સી. લિમિટેડે બર્થ નં. ૧૫ ના લાયસન્સ માટે પોતાની બિડ સબમિટ કરી. અપીલકર્તા કંપનીની બિડ સ્વીકારવામાં આવી હતી અને તારીખ ૦૭.૧૨.૨૦૧૦ ના રોજ મેસર્સ આઇ.એમ.સી. લિમિટેડને એવોર્ડ ઓફ કન્સેશન

માટેનો લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ જારી કરવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૨૭.૦૧.૨૦૧૧ ના પત્રવ્યવહાર દ્વારા, અપીલકર્તા કંપનીને ૧લા સામાવાળા ડી.પી.ટી. દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેને સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ ("એસ.પી.વી.") બનાવવાની જરૂર છે.

૨.૩ અપીલકર્તા – આઈ.એમ.સી.એ સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ (એસ.પી.વી.) એટલે કે અત્રેના ૨જા સામાવાળા જે.આર.ઈ. ઈન્ફ્રા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ (જે હવે પછી "જે.આર.ઈ." અથવા "એસ.પી.વી." તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની રચના કરી જેણે કન્સેશનિંગ ઓથોરિટી સાથે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ કર્યા છે. કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં તકરાર નિવારણ વ્યવસ્થાના ભાગરૂપે આર્બિટ્રેશન કલોઝ છે. તકરાર ઉભી થતાં, ૧લા સામાવાળાએ કરારભંગનો આક્ષેપ કરતા આર્બિટ્રેશન કલોઝનો આશ્રય લીધો અને આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી શરૂ કરી. જસ્ટિસ (નિવૃત્ત) આર.સી. લાહોટી, ભારતના ભૂતપૂર્વ ચીફ જસ્ટિસ (પ્રિસાઈડિંગ આર્બિટ્રેટર), જસ્ટિસ (નિવૃત્ત) જે.એમ. પંચાલ અને જસ્ટિસ (નિવૃત્ત) એ.આર. દવે (પ્રિસાઈડિંગ આર્બિટ્રેટર્સ) ની બનેલી વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની રચના કરવામાં આવી છે.

૨.૪ વ્યાપક રીતે, પ્રથમ સામાવાળા ડી.પી.ટી. / દાવેદાર દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાઓને લાયસન્સ ફીની ચુકવણી ન કરવી, લિક્વિડેટેડ ડેમેજીસની ચુકવણી ન કરવી, સ્વતંત્ર એન્જિનિયરના મહેનતાણાની ચુકવણી ન કરવી, સંમત થયા મુજબ રોયલ્ટીની ચુકવણી ન કરવી, ટેક્સ અને ડ્યુટીની ચુકવણી/

ભરપાઈ ન કરવી, ૧લા સામાવાળાને થયેલ નુકસાન અને ક્ષતિઓ તથા રિપ્લેસમેન્ટ કોસ્ટના આકારણી પેટેના ખર્ચની ચુકવણી ન કરવા માટે વર્ગીકૃત કરી શકાય. ૨જા સામાવાળા – જે.આર.ઈ.એ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં સ્ટેટમેન્ટ ઓફ ડિફેન્સ દાખલ કર્યું અને કાઉન્ટર ક્લેઈમ પણ રજૂ કર્યો. પ્લીડિંગ્સ પૂર્ણ થવા પર, પુરાવા નોંધતા પહેલાં, ૧લા સામાવાળા ડી.પી.ટી.એ અપીલકર્તા – આઇ.એમ.સી.ને આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટે એક અરજી કરી. ૨જા સામાવાળાએ ઘણા કારણોસર જોડવા માટેની અરજનો વિરોધ કર્યો. વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે ૧લા સામાવાળા અને ૨જા સામાવાળાની સંબંધિત રજૂઆતો ધ્યાને લઈને અને કરારમાં રહેલ કલોઝ ધ્યાને લઈને, ૧લા સામાવાળાના કેસને પ્રથમદર્શી રીતે સ્વીકારીને, જોડવા માટેની અરજી મંજૂર કરી, અને, પ્રથમ તબક્કે, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે ૧૪.૦૩.૨૦૧૮ ના રોજ, નીચે મુજબનો હુકમ કર્યો છે:

> "૧. કાર્યવાહીમાં આઇ.એમ.સી. લિમિટેડને પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટે દાવેદારની તારીખ ૭.૩.૨૦૧૮ ની અરજી પર વિસ્તૃત સુનાવણી કરવામાં આવી છે. પક્ષકારોના વિદ્વાન સિનિયર વકીલને સાંભળ્યા બાદ, ટ્રિબ્યુનલે એવો અભિપ્રાય બાંધ્યો છે કે અરજી મંજૂર કરવા પાત્ર છે. તે મુજબ, અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. કારણો પછીથી આપવામાં આવશે.
>
> ૨. ઉપર મુજબ જોડવાની મંજૂરી આપવાના પરિણામે, દાવેદાર સ્ટેટમેન્ટ ઓફ ક્લેઈમમાં સુધારો કરવા માટે અરજી કરવા ટ્રિબ્યુનલની રજા માંગે છે. અરજી આજથી એક સપ્તાહમાં દાખલ

કરવામાં આવે. હાલના સામાવાળા તે પછીના એક સપ્તાહમાં જવાબ/ વાંધાઓ દાખલ કરી શકશે.

૩. સુધારા માટેની અરજીની સુનાવણી અને નિર્ણય માટે ટ્રિબ્યુનલ ૧૨.૦૪.૨૦૧૮ ના રોજ સવારે ૧૧:૩૦ કલાકે મળશે."

ત્યારબાદ, તારીખ ૨૬.૦૩.૨૦૧૮ ના હુકમથી કારણો રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યા છે. હુકમના પેરા ૨૨ થી ૨૫ નીચે મુજબ છે:

"(૨૨) હાલ પૂરતું, આઇ.એમ.સી.ને કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો નિર્દેશ આપતી વખતે, અમે પક્ષકારો દ્વારા કરવામાં આવેલા કથનો અને ફાઇલ કરવામાં આવેલા દસ્તાવેજો પરથી જણાઈ આવતા કેસના ઉપલબ્ધ તથ્યો અને સંજોગો પર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા રચવામાં આવેલા પ્રથમદર્શી અભિપ્રાય પર આગળ વધી રહ્યા છીએ. અમે અન્ય બાબતોની સાથે એ જાણવા મળ્યું છે કે આઇ.એમ.સી.એ બિડિંગ પ્રક્રિયામાં ભાગ લેતી વખતે કેટલીક જવાબદારીઓ વહન કરી હતી અને તે આઇ.એમ.સી. જ છે જેણે ૧૦૦% શેરહોલ્ડિંગ અને પરિણામે હાલના સામાવાળા પર નિયંત્રણ પોતાની પાસે રાખીને સી.એ. માં દાખલ થવાના હેતુસર હાલના સામાવાળાને એસ.પી.વી. તરીકે અસ્તિત્વમાં લાવ્યા હતા. જો ટ્રાયલ પર એવું જાણવા મળે છે કે દાવેદાર અને હાલના સામાવાળા વચ્ચે થયેલા કરાર દ્વારા આઇ.એમ.સી. બંધાયેલ છે તેવું માની શકાય નહીં અથવા તે અન્યથા મુક્ત થવા માટે હકદાર છે, તો આઇ.એમ.સી. નિશ્ચિતપણે હાલની કાર્યવાહીમાં જવાબદાર ઠરશે નહીં. એ કહેવાની જરૂર નથી કે આઇ.એમ.સી.ને પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં તેને પોતાની તમામ રજૂઆતો ઉઠાવવાની અને પોતાનો બચાવ કરવાની સંપૂર્ણ

છૂટ રહેશે.

(૨૩) અમને સંતોષ છે કે જોડવા માટેની અરજી મંજૂર કરવા પાત્ર છે. દાવેદાર/ અરજદારે જોડવાની મંજૂરી આપવા માટે મજબૂત પ્રથમદર્શી કેસ બનાવ્યો છે. જો પુરાવા નોંધવા પર ટ્રિબ્યુનલને જણાય છે કે હાલના સામાવાળાને આઇ.એમ.સી.નું અલ્ટર ઈગો માનવા માટે જરૂરી શરતો અસ્તિત્વમાં છે તેવું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી, અથવા, કોર્પોરેટ વિલને ભેદવાનો કેસ બનતો નથી, તો ટ્રિબ્યુનલ હાલના સામાવાળા દ્વારા ઊભી કરાયેલ જવાબદારીમાંથી જો કોઈ હોય તો આઇ.એમ.સી.ને મુક્ત કરી શકે છે.

(૨૪) ૧૪–૦૩–૨૦૧૮ ના રોજ, પક્ષકારોના વિદ્વાન સિનિયર વકીલોને સાંભળ્યા બાદ, અમે એવો હુકમ કર્યો હતો કે "અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. કારણો પછીથી આપવામાં આવશે."

(૨૫) અત્રે કારણો રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવે છે."

૨.૫ વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નક્કી કરાયેલ સમયમર્યાદામાં, સ્ટેટમેન્ટ ઓફ ક્લેઇમમાં સુધારા માટે એક અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેને પણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તારીખ ૧૨.૦૪.૨૦૧૮ ના હુકમથી મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

૨.૬ રિકવેસ્ટ ફોર ક્વોલિફિકેશન ("આર.એફ.ક્યુ.") અને રિકવેસ્ટ ફોર પ્રપોઝલ ("આર.એફ.પી.") નો પ્રતિસાદ આપનાર અપીલકર્તા કંપનીએ અન્ય બાબતોની સાથે એવી અરજ સાથે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન દાખલ કરી છે કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વિવિધ કારણોસર પસાર કરાયેલ તારીખ ૧૪.૦૩.૨૦૧૮ ના

હુકમને (૨૬.૦૩.૨૦૧૮ ના રોજ નોંધાયેલ કારણો સાથે) કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા માટે યોગ્ય રીટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવામાં આવે.

૨.૭ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશનમાં, અત્રેના અપીલકર્તાનો મુખ્યત્વે કેસ એવો હતો કે વાદગ્રસ્ત હુકમ વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કોઈપણ અગાઉની નોટિસ અને તક આપ્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાનો એવો પણ કેસ હતો કે અપીલકર્તા – કંપની અને ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી. વચ્ચે કોઈ આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ ન હતો અને આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (જે હવે પછી ટૂંકમાં "આર્બિટ્રેશન એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૨૧ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી. વધુમાં, અપીલકર્તાનો એવો પણ કેસ હતો કે ૧લા સામાવાળા ડી.પી.ટી. ની એવી રજૂઆત કે અપીલકર્તા એ સામાવાળા નં. ૨ નું અલ્ટર ઈગો છે તેને ધ્યાને લેવામાં આવી હતી અને સ્વીકારવામાં આવી હતી અને પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કોઈપણ આધાર વગર કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાનો એવો પણ કેસ હતો કે કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવા માટેનો કોઈ કેસ બનતો નથી અને બિડને લગતા તમામ દસ્તાવેજો, એટલે કે આર.એફ.ક્યુ. અને આર.એફ.પી. કરારની પૂર્વભૂમિકા સમાન છે અને વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે આવા દસ્તાવેજો જોઈને અને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં અપીલકર્તાને પક્ષકાર સામાવાળા તરીકે જોડવાનો હુકમ કરીને ભૂલ કરી છે. તે રીતે, અપીલકર્તાનો કેસ એવો હતો કે અરજીમાં

પડકારવામાં આવેલ હુકમ ભૂલભરેલો છે અને ગંભીર ખામીઓથી પીડાય છે, જેના પરિણામે અપીલકર્તાને ન પૂરી શકાય તેવું નુકસાન અને હાનિ પહોંચી છે, તેથી, તેને રીટ પિટિશન મારફતે પડકારવા સિવાય બીજો કોઈ વૈકલ્પિક ઉપાય નથી.

૨.૮ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા એડમિશનના તબક્કે ઉપરોક્ત અરજીને સુનાવણી માટે હાથ પર લેવામાં આવી હતી અને ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી.એ આ બાબતનો વિરોધ કર્યો છે. અરજીમાં માંગવામાં આવેલી રાહતનો વિરોધ કરવા માટેના બચાવમાં, ૧લા સામાવાળાનો કેસ એવો હતો કે આર.એફ.ક્યુ.ની શરતો મુજબ, અપીલકર્તા કંપની બિડમાં ભાગ લેવા માટે લાયક અરજદાર હતી, તેથી, તેને આર.એફ.પી. જારી કરવામાં આવી હતી અને ૧લા સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તા – આઇ.એમ.સી.ને ૧૫મા મલ્ટિ પર્પઝ કાર્ગો બર્થના વિકાસ માટેનો લેટર ઓફ એવોર્ડ જારી કરવામાં આવ્યો હતો, જેનો આઇ.એમ.સી. દ્વારા સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. ૧લા સામાવાળાનો એવો પણ કેસ હતો કે ૨જા સામાવાળા – જે.આર.ઇ. એ એક સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ છે જે બિડના નિયમો અને શરતો મુજબ સામેલ કરવામાં આવ્યું છે અને જો કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના તમામ નિયમો અને શરતોને આર.એફ.ક્યુ. અને આર.એફ.પી. ના નિયમો અને શરતો સાથે જોડીને ધ્યાને લેવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તા ૨જી સામાવાળા કંપનીનું અલ્ટર ઈગો છે. આ અરજીનો એવા કારણોસર પણ બચાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે સ્પેશિયલ સિવિલ

એપ્લિકેશન પોતે જ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ મેન્ટેનેબલ નથી કારણ કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની રચના એગ્રીમેન્ટની શરતો અનુસાર કરવામાં આવી છે, તેથી, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા બજાવવામાં આવતા કોઈ જાહેર કાર્યોની ગેરહાજરીમાં, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ સામે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અથવા ૨૨૭ હેઠળ કોઈ અરજી ચાલી શકે નહીં.

૨.૯ પક્ષકારો વતી કરવામાં આવેલી વિરોધી રજૂઆતો અને રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીને ધ્યાને લેતાં, વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવ્યું છે કે અપીલકર્તા એ પ્રાથમિક બિડર છે જેણે પ્રોજેક્ટ હાથ ધર્યો છે અને જેને કરાર આપવામાં આવ્યો છે અને ત્યારબાદ ૨જા સામાવાળા – જે.આર.ઈ. ને સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ તરીકે બનાવવામાં આવ્યું છે અને અપીલકર્તા એ વાસ્તવમાં ૨જા સામાવાળાનું અલ્ટર ઈગો છે. આગળ એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવી શકાય કે કેમ તે આર્બિટ્રિશન એક્ટના અંતર્ગત ઉદ્દેશ્ય અને હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાને લેવામાં આવવું જોઈએ. વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું પણ ઠરાવ્યું છે કે ભલે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ પર અપીલકર્તા દ્વારા સહી કરવામાં ન આવી હોય, તેમ છતાં અરજદારને પક્ષકાર તરીકે જોડવાને લગતી બાબતમાં કોઈ ફેરફાર થશે નહીં અને માત્ર કરારમાં સહી કરનાર ન હોવાના કારણે તે પોતાની જાતને ત્રાહિત પક્ષ તરીકે રજૂ કરી શકે નહીં. ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઈન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૩)૧

એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં અને એ. અય્યાસામી વિરુદ્ધ એ. પરમશિવમ અને અન્યના (૨૦૧૬)૧૦ એસ.સી.સી. ૩૮૬ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવ્યું છે કે એગ્રીમેન્ટમાં 'પાર્ટી' શબ્દને વ્યાપક ખ્યાલમાં અથવા કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવવાને સમજીને ધ્યાને લેવાનો છે. વધુમાં, વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવતા કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ તકરાર નિવારવા માટેનું માળખું પ્રદાન કરવા ઘડવામાં આવ્યો છે અને હેતુને નિષ્ફળ બનાવતું કોઈ સંકુચિત અથવા પ્રતિબંધિત અર્થઘટન સ્વીકારી શકાય નહીં, અપીલકર્તાની રજૂઆતને નામંજૂર કરી છે. તે જ સમયે, વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવ્યું છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની અરજી વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમો સામે મેન્ટેનેબલ છે. અપીલકર્તાની એ રજૂઆતને નકારીને કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલો હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરે છે અને આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૨૧ હેઠળની જોગવાઈ મુજબ નોટિસ જારી કર્યા વિનાનો છે, વિદ્વાન સિંગલ જજે અરજી કાઢી નાખી છે. જોકે, વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું અવલોકન કર્યું છે કે કરવામાં આવેલા અવલોકનો માત્ર અરજીનો પ્રથમદર્શી રીતે નિર્ણય લેવાના હેતુ માટે જ છે અને વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવા માટે તમામ રજૂઆતો ખુલ્લી રાખવામાં આવે છે.

૩. અમે અપીલકર્તા માટે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકર સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ધવલ શાહ, ૧લા સામાવાળા માટે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોર સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ધવલ ડી. વ્યાસ અને ૨જા સામાવાળા માટે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ગાર્ગી વ્યાસને સાંભળ્યા છે.

૪. અપીલકર્તા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકરે અમારી સમક્ષ વિગતવાર રજૂઆતો કરી છે. મુખ્યત્વે, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા એ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટનો કોઈ રીતે પક્ષકાર નથી જે કરારની શરતોનું સંચાલન કરે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે એકવાર કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ થઈ જાય, ત્યારબાદ આર.એફ.ક્યુ., આર.એફ.પી. અથવા બિડના આમંત્રણને લગતા અન્ય કોઈ દસ્તાવેજને જોવાનો અવકાશ રહેતો નથી. ફક્ત કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના નિયમો અને શરતોને જ ધ્યાને લેવાના રહે છે. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ દ્વારા સ્પષ્ટપણે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આવો કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં કરારના પક્ષકારો વચ્ચેની સંપૂર્ણ સમજૂતી રચે છે અને પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં તમામ અગાઉની લેખિત અને/અથવા મૌખિક રજૂઆતો અને વ્યવસ્થાઓનું સ્થાન લે છે. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ઉપર મુજબના એગ્રીમેન્ટની શરતો અને અન્ય આવા બિડ દસ્તાવેજો વચ્ચે કોઈપણ વિરોધાભાસના કિસ્સામાં, એગ્રીમેન્ટની શરતો માન્ય રહેશે. કરારના વિવિધ કલોઝનો સંદર્ભ આપીને, વિદ્વાન સિનિયર વકીલનો એવો કેસ છે કે અપીલકર્તા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર ન હોવાથી, તેને

આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં ખેંચી શકાય નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં સુધી આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૨૧ હેઠળ જરૂરી નોટિસ ન હોય ત્યાં સુધી, અપીલકર્તા સામે કોઈ આર્બિટ્રેશન થઈ શકે નહીં. કોઈ પણ સંજોગોમાં, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે અપીલકર્તાને નોટિસ આપ્યા વિના પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટેની અરજી મંજૂર કરવી જોઈતી ન હતી અને અરજીમાં જે હુકમને પડકારવામાં આવ્યો છે તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો છે. અપીલકર્તા અને ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી. વચ્ચે આર્બિટ્રેશન ધરાવતા કોઈપણ કરારની ગેરહાજરીમાં, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટેની અરજી મંજૂર કરવામાં ભૂલ કરી છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જે કેસોમાં કરારમાં દાખલ થયા પછી પણ આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક માટે તકરાર હોય, ત્યાં આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૧ હેઠળ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર હોય છે. હાલના કેસમાં, આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૧ અને ૨૧ ની જોગવાઈઓનો આશ્રય લીધા વિના, સીધા જ, અપીલકર્તાને આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવેલ છે. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જોકે અપીલકર્તા કંપનીએ બિડ સબમિટ કરીને આર.એફ.ક્યુ. અને આર.એફ.પી. નો પ્રતિસાદ આપ્યો છે, એકવાર આર.એફ.પી. ની શરતો મુજબ એક અલગ સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ અસ્તિત્વમાં લાવવામાં આવે અને કરાર કરવામાં આવે, તે પછી વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ માટે કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવીને મુદ્દાને જોવાનો અવકાશ રહેતો નથી. એવું રજૂ

કરવામાં આવ્યું છે કે કોઈ પણ સંજોગોમાં, કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવવા માટેનો કોઈ કેસ બનતો નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કરારની પૂર્વભૂમિકાને કરારની સાથે જ ગૂંચવવી જોઈએ નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ પહેલાંના દસ્તાવેજોને જોવાથી રોકતી કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં રહેલી ચોક્કસ શરતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ૧લા સામાવાળા આવા દસ્તાવેજો પર આધાર રાખીને અપીલકર્તાને સામાવાળા પક્ષકાર તરીકે જોડવાની માંગ કરી શકે નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ આવા કારણો ઉભા કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, વિદ્વાન સિંગલ જજે આવી રજૂઆતોને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાને લીધી નથી અને અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને નકારી કાઢવામાં ભૂલ કરી છે. તેમની દલીલોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન સિનિયર વકીલે કેટલાક ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે. જોકે, અમે યોગ્ય તબક્કે આવા ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપીશું.

૫. તેનાથી વિપરીત, ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી. માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે અમને આર.એફ.ક્યુ., આર.એફ.પી. અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના દસ્તાવેજોમાં વિવિધ કલોઝ તરફ દોરીને એવું રજૂ કર્યું છે કે આર.એફ.ક્યુ. ના પ્રતિભાવમાં, માત્ર અપીલકર્તા કંપનીએ પ્રતિસાદ આપ્યો છે અને વધુમાં, આર.એફ.ક્યુ. માં જાહેર કરાયેલ યોગ્યતાના માપદંડો અને અત્રેના અપીલકર્તા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ માહિતી જોતા, ૧લા સામાવાળાને જણાયું છે કે અપીલકર્તા આર.એફ.પી. જારી કરવા અને બિડ આમંત્રિત કરવા

માટે લાયક છે. ત્યારબાદ, અપીલકર્તા દ્વારા જરૂરી ફી ચૂકવવા પર, આર.એફ.પી. દસ્તાવેજ પૂરો પાડવામાં આવ્યો હતો અને એકલા અપીલકર્તાએ જ ટેન્ડર નોટિસના પ્રતિભાવમાં પોતાની બિડ રજૂ કરી છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આર.એફ.ક્યુ. અથવા આર.એફ.પી. ના તબક્કે ૨જી સામાવાળા કંપની અસ્તિત્વમાં ન હતી અને માત્ર પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે આર.એફ.પી. ની શરતો મુજબ અસ્તિત્વમાં લાવવામાં આવી હતી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા સામાવાળા નં. ૨ કંપનીના અલ્ટર ઈગો સિવાય બીજું કંઈ નથી અને જો આર.એફ.ક્યુ. અને આર.એફ.પી. ના નિયમો અને શરતોના સંદર્ભ સાથે એગ્રીમેન્ટમાં વિવિધ કલોઝને ધ્યાને લેવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તા એ મુખ્ય કંપની છે જે ૨જા સામાવાળા મારફતે પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકી રહી છે. વધુમાં, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા ૨જી સામાવાળા કંપનીના ૧૦૦% શેર ધરાવે છે અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં ઉલ્લેખ કર્યા મુજબ કરારની શરતો અનુસાર ૨જી સામાવાળા કંપનીનું સંપૂર્ણ નિયંત્રણ અને સંચાલન કરે છે. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તા કંપની માટે એવું રજૂ કરવાનો કોઈ અવકાશ રહેતો નથી કે તે ત્રાહિત પક્ષ છે અને તેણે કોઈપણ આર્બિટ્રેશન માટે સંમતિ આપી નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જો કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતોને ધ્યાને લેવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તા ૨જા સામાવાળા પાછળની વાસ્તવિક એન્ટિટી છે, તેથી, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કરવામાં આવેલા દાવા સામે કાર્યવાહી કરવા માટે તે જરૂરી અને યોગ્ય

પક્ષકાર છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કોઈ પણ સંજોગોમાં, વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે પોતે, પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટેની અરજીને મંજૂરી આપતી વખતે એવું અવલોકન કર્યું છે કે આવું જોડાણ તેના દ્ધારા રચાયેલા પ્રથમદર્શી અભિપ્રાય પર હુકમ કરવામાં આવ્યું છે અને અપીલકર્તા આઇ.એમ.સી. માટે કાયદા હેઠળ ઉપલબ્ધ પોતાની તમામ રજૂઆતો ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉઠાવવા માટે ખુલ્લી છે.

૬. બંને પક્ષના વિદ્ધાન સિનિયર વકીલોને સાંભળ્યા બાદ, અમે રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે.

૭. જોકે વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના હુકમો સામે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ અરજી મેન્ટેનેબલ નથી તેવી રજૂઆત કરીને અરજીની મેન્ટેનેબિલિટીનો પ્રશ્ન જ વિદ્ધાન સિંગલ જજ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે, આવા વાંધાને સ્વીકારવામાં આવ્યો નથી અને વિદ્ધાન સિંગલ જજ ગુણદોષ પર મેટરનો નિર્ણય કરવા આગળ વધ્યા છે અને વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના હુકમમાં દખલગીરી કરી નથી. અમારી સમક્ષ પણ, અરજીની મેન્ટેનેબિલિટી અંગેના મુદ્દા પર બંને પક્ષના વિદ્ધાન વકીલો દ્ધારા ગંભીરતાથી દલીલ કરવામાં આવી છે, પરંતુ આ બાબતને વિસ્તૃત રીતે ધ્યાને લીધા પછી, અમે તેમને ગુણદોષ પર સાંભળ્યા છે અને અમે અપીલકર્તાના કેસને ગુણદોષ પર સ્વીકારવા સહમત નથી, તેથી, અમારો એવો મત છે કે ૧લા સામાવાળા વતી

ઉઠાવવામાં આવેલ મેન્ટેનેબિલિટીના વાંધા અંગેના મુદ્દાને ધ્યાને લેવાની અને તેના પર તારણો નોંધવાની કોઈ જરૂર નથી.

૮. શરૂઆતમાં, અપીલકર્તા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકરે એવું રજૂ કર્યું છે કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં છે, આ એકલા કારણસર જ તે રદ કરવા યોગ્ય છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જોકે અપીલકર્તા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટનો પક્ષકાર નથી અને વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અત્રેના અપીલકર્તા સામે પ્રથમ તબક્કે કોઈ દાવો કરવામાં આવ્યો નથી, તેમ છતાં અપીલકર્તાને એ કારણસર પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે તે ૨જા સામાવાળાનું અલ્ટર ઇગો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આવા મુદ્દાનો નિર્ણય લેતા પહેલાં અને અપીલકર્તાને સામાવાળા પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરતા પહેલાં, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે નોટિસ જારી કરવી જોઈતી હતી.

૯. અપીલકર્તા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકર દ્વારા અમારા ધ્યાને લાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે અપીલકર્તાએ ક્લેઇમ પિટિશનના સુધારાના તબક્કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૩૭૦/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૦૮ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો, ત્યારે તે રજૂઆતને એવા કારણોસર નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે પક્ષકાર તરીકે જોડવાની અરજીનો

નિર્ણય લેતા પહેલાં સદર ચુકાદો વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના ધ્યાને લાવવામાં આવ્યો ન હતો.

૧૦. બીજી તરફ, ૧લા સામાવાળા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે એવી દલીલ કરી છે કે પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટેની અરજી મંજૂર કરવાથી અપીલકર્તાને એવું કોઈ નુકસાન પહોંચતું નથી જેથી માત્ર એ કારણસર આવા હુકમને રદ કરવાની માંગ કરી શકાય કે હુકમ પસાર કરતા પહેલાં તેને કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા – કંપની ૨જા સામાવાળા સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલમાં ૧૦૦% શેર ધરાવે છે અને સદર કંપનીએ વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અરજીનો વિરોધ કર્યો છે. આગળ અમારા ધ્યાને લાવવામાં આવ્યું છે કે પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ પસાર કરવાથી અપીલકર્તાને નુકસાન પહોંચ્યું છે તેવું દર્શાવ્યા વિના, આવા હુકમ પર માત્ર એ કારણસર પ્રશ્ન ઉઠાવવાનો અવકાશ રહેતો નથી કે, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે નોટિસ જારી કર્યા વિના હુકમ પસાર કર્યો છે.

૧૧. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે પોતે, પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ પસાર કરતી વખતે અવલોકન કર્યું છે કે વ્યક્ત કરવામાં આવેલો અભિપ્રાય પ્રથમદર્શી છે. નોંધનીય છે કે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૨૯એ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી છે અને નક્કી કરેલી સમયમર્યાદામાં એવોર્ડ પસાર કરવાનો હોય છે. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૩૭૦/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૦૮ ના ચુકાદામાં જેના પર અપીલકર્તાના વિદ્વાન

સિનિયર વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તેમાં આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવ્યું છે કે પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરતા પહેલાં, સૂચિત પ્રતિવાદીને નોટિસ જારી કરવી જરૂરી છે. એવી કોઈ ચોક્કસ દરખાસ્ત હોઈ શકે નહીં કે દરેક સમયે અને દરેક કેસમાં, પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરતા પહેલાં નોટિસ જારી કરવી જરૂરી છે. જો પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરવાથી જ કોઈ નુકસાન પહોંચશે નહીં, તો તેવા કિસ્સામાં, એવું કહી શકાય નહીં કે માત્ર નોટિસ વિના પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે એટલે, તે પોતે જ આવા હુકમને રદ કરવાનું કારણ બની શકે છે. વાસ્તવિક કસોટી જે જોવાની જરૂર છે તે એ છે કે જે પક્ષકારે એવી ફરિયાદ કરી છે કે તેને નોટિસ વિના પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો તેને કોઈ નુકસાન પહોંચ્યું છે કે કેમ?

૧૨. એમ.સી. મહેતા વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્યના (૧૯૯૯)૬ એસ.સી.સી. ૨૩૭ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે, કોર્ટ માટે હંમેશા કોઈ હુકમને માત્ર એ કારણસર ફગાવી દેવો જરૂરી નથી કે હુકમ એવા પક્ષકાર સામે પસાર કરવામાં આવ્યો છે જેણે ફરિયાદ કરી છે કે તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો છે. અલીગઢ મુસ્લિમ યુનિવર્સિટી અને અન્ય વિરુદ્ધ મન્સૂર અલી ખાનના (૨૦૦૦)૭ એસ.સી.સી. ૫૨૯ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં પણ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમાન મત લેવામાં આવ્યો છે. વધુમાં, એસ્કોર્ટ્સ ફાર્મ્સ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ કમિશનર, કુમાઉં ડિવિઝન, નૈનીતાલ, યુ.પી. અને અન્યના (૨૦૦૦)૪ એસ.સી.સી. ૨૮૪ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન નોંધપાત્ર ન્યાય કરવા માટે કરવાનું છે અને માત્ર સુનાવણીની ઔપચારિકતા પૂર્ણ કરવા માટે નહીં.

૧૩. હાથ પરના કેસની હકીકતો પર પાછા ફરીએ, તો એ નોંધવું જોઈએ કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ સ્પષ્ટપણે એવું નોંધે છે કે વ્યક્ત કરવામાં આવેલો અભિપ્રાય પ્રથમદર્શી છે અને પક્ષકાર તરીકે જોડાયેલા સામાવાળા, એટલે કે અત્રેના અપીલકર્તા માટે આર્બિટ્રિશન એક્ટ હેઠળ ઉપલબ્ધ વાંધાઓ અને ઉપાયોને આધીન છે. જો અપીલકર્તા દાવો કરે છે કે તે એગ્રીમેન્ટનો પક્ષકાર નથી, તેથી તેને આર્બિટ્રિશન કાર્યવાહીમાં સામાવાળા પક્ષકાર તરીકે જોડી શકાય નહીં, તો તેના અધિકારક્ષેત્ર પર નિર્ણય મેળવવા માટે આર્બિટ્રિશન એક્ટની કલમ ૧૬ હેઠળ અરજી દાખલ કરવા માટેનો માર્ગ તેના માટે હંમેશા ખુલ્લો છે. આવા ઉપાય અને કાયદા હેઠળ ઉપલબ્ધ વધુ ઉપાયોને ધ્યાનમાં રાખીને, પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરવાથી, અમારો અભિપ્રાય છે કે અપીલકર્તાને કોઈ નુકસાન પહોંચતું નથી. પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરતા પહેલાં પક્ષકારને નોટિસ જારી કરવાની જરૂર છે કે નહીં, તે એક એવી બાબત છે જે દરેક કેસના તથ્યો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે. જો પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટે મજબૂત કેસ બનાવવામાં આવે, તો મુખ્ય દાવાનો નિર્ણય

લેતા પહેલાં પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ કરવાનો અને તક આપવાનો માર્ગ કોર્ટો અને ટ્રિબ્યુનલો માટે હંમેશા ખુલ્લો છે. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર મુજબ ઉલ્લેખિત વિષય પરના કેસ લોમાંથી પસાર થયા પછી, અમારો મત છે કે માત્ર એ કારણસર કે અપીલકર્તાને પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો હુકમ પસાર કરતા પહેલાં નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી તેનાથી વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના હુકમને કાયદા સાથે સુસંગત નથી તેવું કહી શકાય નહીં. વિદ્વાન સિંગલ જજે પણ ઉપરોક્ત કારણોસર વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના હુકમને રદ કરવા માટે અપીલકર્તાની રજૂઆતને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢી છે.

૧૪. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકરની આગળની દલીલ એ છે કે અપીલકર્તા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર નથી, તેમ છતાં, આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૨૧ હેઠળની જોગવાઈ મુજબ અપીલકર્તાને કોઈપણ નોટિસ જારી કર્યા વિના અને એક્ટની કલમ ૧૧ હેઠળ ઉપલબ્ધ ઉપાયોનો આશ્રય લીધા વિના, સીધા જ, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં અપીલકર્તાને સામાવાળા પક્ષકાર તરીકે જોડ્યો છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં સમાવિષ્ટ વિવિધ કલોઝને જોવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ છે કે સદર એગ્રીમેન્ટ એવા પક્ષકારો વચ્ચેનો નિર્ણાયક એગ્રીમેન્ટ છે જેઓ તેમાં સહી કરનારા છે અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં દાખલ થવા અગાઉના બિડ દસ્તાવેજોને જોઈ શકાય નહીં. આગળ એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આ સંદર્ભમાં કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં સમાવિષ્ટ ચોક્કસ અને

સ્પષ્ટ જોગવાઈઓ હોવા છતાં, અપીલકર્તાએ આવા કરાર પર સહી કરી ન હોવા છતાં, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે અપીલકર્તાને સામાવાળા પક્ષકાર તરીકે જોડ્યા છે. પોતાના કેસને સાબિત કરવા માટે કે કરારનો પક્ષકાર ન હોય તેને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડી શકાય નહીં, વિદ્વાન સિનિયર વકીલે ડ્યુશ પોસ્ટ બેંક હોમ ફાઇનાન્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ તાડુરી શ્રીધર અને અન્યના (૨૦૧૧)૧૧ એસ.સી.સી. ૩૭૫ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, ઈન્ડોવિન્ડ એનર્જી લિમિટેડ વિરુદ્ધ વેસ્કેર (ઈન્ડિયા) લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૧૦)૫ એસ.સી.સી. ૩૦૬ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં અને એસ.એન. પ્રસાદ, હાઈટિક ઈન્ડસ્ટ્રીઝ (બિહાર) લિમિટેડ વિરુદ્ધ મોનેટ ફાઈનાન્સ લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૧૧)૧ એસ.સી.સી. ૩૨૦ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૧૫)૧૦ એસ.સી.સી. ૬૪૨ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના તાજેતરના ચુકાદામાં પણ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે કરારના પક્ષકાર ન હોય તેને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડી શકાય નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે તેથી, ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઈન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૩)૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ચુકાદાઓ અને પર્પલ મેડિકલ સોલ્યુશન્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એમ.આઇ.વી. થેરાપ્યુટિક્સ ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૫)૧૫

એસ.સી.સી. ૬૨૨ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ચુકાદાઓ આ કેસની હકીકતોને લાગુ પડતા ન હોવાથી, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ અને વિદ્વાન સિંગલ જજે ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી. ની રજૂઆત સ્વીકારવા માટે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ પર ખોટી રીતે આધાર રાખ્યો છે.

૧૫. બીજી તરફ, ૧લા સામાવાળા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોર અમને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના જ વિવિધ કલોઝ તરફ દોરી ગયા છે અને એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ, એક અરજદાર તરીકે, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતો અને નિયમોને, ખાસ કરીને તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ નો પત્ર લખીને સ્વીકાર્યા છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ ના પત્ર સાથે એગ્રીમેન્ટમાં રહેલા વિવિધ કલોઝને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું કહી શકાય નહીં કે અપીલકર્તા એગ્રીમેન્ટનો ત્રાહિત પક્ષ છે, તેથી, તેને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડી શકાય નહીં. વિદ્વાન સિનિયર વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી કે ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઈન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૩)૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો, એ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ અધિકૃત ચુકાદો છે જેમાં સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કરારમાં સહી કરનાર ન હોય તેની સામે પણ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી ચલાવી શકાય છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આજ સિદ્ધાંત પર્પલ મેડિકલ સોલ્યુશન્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એમ.આઇ.વી. થેરાપ્યુટિક્સ ઈન્ક.

અને અન્યના (૨૦૧૫)૧૫ એસ.સી.સી. ૬૨૨ માં રિપોર્ટ થયેલા ચુકાદામાં અને ચેરન પ્રોપર્ટીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કસ્તુરી એન્ડ સન્સ લિમિટેડ અને અન્યના ૨૦૧૮ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન એસ.સી. ૪૩૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં પણ પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યો છે. આગળ, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા, જે આર.એફ.પી. ના નિયમો અને શરતો હેઠળ અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ એક અરજદાર હતો, તેના માટે એ રજૂઆત કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી કે તેને પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવવું એ આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૨૧ અને ૧૧ હેઠળની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

૧૬. વિદ્વાન વકીલોની સદર રજૂઆતો ધ્યાને લેવા માટે, આર.એફ.ક્યુ. અને આર.એફ.પી. ની સંબંધિત શરતો અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના અમુક કલોઝ જોવા જરૂરી છે. સરળ સંદર્ભ માટે, અમે દસ્તાવેજોમાં ઉલ્લેખિત આવી જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લઈએ છીએ જે નીચે મુજબ છે:

૧૬.૧ રિકવેસ્ટ ફોર ક્વોલિફિકેશન (આર.એફ.પી.) નો દસ્તાવેજ અપીલકર્તા દ્વારા ફાઈલ કરવામાં આવેલ પેપર-બુકના પાના ૬૩૦ પર મૂકવામાં આવ્યો છે. વ્યાખ્યાના કલોઝમાં, અરજદાર' ને "અરજદાર એટલે એવી કંપની કે જે આર.એફ.ક્યુ. માં જણાવેલ નિયમો અને શરતો મુજબ અરજી સબમિટ કરવાનો ઈરાદો ધરાવે છે અથવા અરજી સબમિટ કરી છે" તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ છે. "લાયક અરજદાર" ને "એવા અરજદાર/ કોન્સોર્ટિયમ કે જેને પસંદગીના માપદંડો અને આર.એફ.ક્યુ. માં જણાવેલ અન્ય નિયમો અને

શરતોના આધારે આર.એફ.પી. જારી કરવા માટે શોર્ટલિસ્ટ કરવામાં આવ્યા છે" તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ છે. મૂલ્યાંકન માટેના માપદંડો અપીલકર્તાની પેપર–બુકના પાના ૬૫૬ થી ૬૫૮ માં દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

૧૬.૨ રિકવેસ્ટ ફોર પ્રપોઝલમાં સમાવિષ્ટ સંબંધિત કલોઝ નીચે મુજબ છે:

> "૧.૧.૨. પસંદ કરેલ બિડરે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના અમલ પહેલાં સ્પેશિયલ પર્પઝ કંપની ("કન્સેશનેર") ની રચના કરવાની રહેશે. કન્સેશનેર અને કે.પી.ટી. વચ્ચે બિડિંગ દસ્તાવેજોના ભાગ રૂપે કે.પી.ટી. દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ ફોર્મમાં દાખલ થવા માટેના કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ ("કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ") ની જોગવાઈઓ હેઠળ અને તે અનુસાર પ્રોજેક્ટની ડિઝાઇન, એન્જિનિયરિંગ, ઇન્સ્ટોલેશન, ફાઇનાન્સિંગ, ખરીદી, બાંધકામ, કમિશનિંગ ઓપરેશન, જાળવણી અને સંચાલન માટે કન્સેશનેર જવાબદાર રહેશે.
>
> ૧.૧.૩ કામગીરીના વ્યાપમાં વ્યાપકપણે પ્રોજેક્ટની ડિઝાઇન, એન્જિનિયરિંગ, ઇન્સ્ટોલેશન, ફાઇનાન્સિંગ, ખરીદી, બાંધકામ, કમિશનિંગ ઓપરેશન, જાળવણી અને સંચાલન અને તેનું માર્કેટિંગ તથા સુવિધાઓ અને સેવાઓ પૂરી પાડવાનો સમાવેશ થશે.
>
> ....
>
> ૧.૧.૫ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં કન્સેશનેરને કન્સેશન આપવા માટેની વિગતવાર શરતો અને નિયમો દર્શાવવામાં આવ્યા છે, જેમાં કન્સેશનેરની સેવાઓ અને જવાબદારીઓના વ્યાપ ("કન્સેશન") નો સમાવેશ થાય છે.
>
> ......

૬.૧ બિડિંગ પ્રક્રિયા ભારતનાં કાયદાઓ દ્વારા સંચાલિત થશે અને તે મુજબ અર્થઘટન કરવામાં આવશે અને બિડિંગ પ્રક્રિયા હેઠળ, તે અન્વયે અને/અથવા તેના સંબંધમાં ઉદ્‌ભવતી તમામ તકરારો પર ગાંધીધામ ખાતેની કોર્ટનું વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે."

૧૬.૩ અપીલકર્તા દ્વારા ૧લા સામાવાળાને સબમિટ કરાયેલ તારીખ ૨૫.૦૯.૨૦૧૦ ના બિડ ડોક્યુમેન્ટમાં સંબંધિત કલોઝ ૧૯, ૨૧ અને ૨૨ છે અને તે નીચે મુજબ છે:

"૧૯. અમને પસંદ કરેલ બિડર તરીકે જાહેર કરવામાં આવવાના કિસ્સામાં, અમે કન્સેશનેર મારફતે, બિડની નિયત તારીખ પહેલાં અમને પૂરા પાડવામાં આવેલ ડ્રાફ્ટ મુજબ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ કરવા સંમત થઈએ છીએ. અમે ઉપરોક્ત ડ્રાફ્ટમાં કોઈ ફેરફાર નહીં માંગવા માટે સંમત છીએ અને તેનાથી બંધાયેલ રહેવા સંમત છીએ.

....

૨૧. આર.એફ.પી., ડ્રાફ્ટ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં જણાવેલ તમામ શરતો અને નિયમો, ખર્ચ અને વેસલ ટ્રાફિકના અમારા પોતાના અંદાજોને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને સાઇટ તથા બિડને અસર કરી શકે તેવી તમામ શરતોનું કાળજીપૂર્વક આકારણી કર્યા પછી અમારા દ્વારા રોયલ્ટી દર્શાવવામાં આવી છે.

૨૨. અમે આર.એફ.પી. ડોક્યુમેન્ટ મુજબ કે.પી.ટી.ને રૂ. ૧.૮૨ કરોડ (માત્ર રૂપિયા એક કરોડ બ્યાસી લાખ) ની બિડ સિક્યુરિટી ઓફર કરીએ છીએ."

૧૬.૪ તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૧૧ ના કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના સંબંધિત ભાગો નીચે મુજબ છે:

"(જી) અરજદારે પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ ભારતમાં કન્સેશનેરને સ્પેશિયલ પર્પઝ કંપની તરીકે સ્થાપિત કરી છે;"

......

"'અરજદાર' એટલે મેસર્સ આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ જેની રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ ૨૩૨/એ, આચાર્ય જગદીશચંદ્ર બોઝ રોડ, કોલકાતા ૭૦૦૦૨૦, ભારત ખાતે આવેલ છે"

....

"મેનેજમેન્ટ કંટ્રોલ" એટલે વોટિંગ સિક્યોરિટીઝની માલિકી દ્વારા, કરાર દ્વારા અથવા અન્યથા અથવા કન્સેશનેરના સંદર્ભમાં સમાન સત્તાનો ઉપયોગ કરતા ૫૦% (પચાસ ટકા) કરતા વધુ ડિરેક્ટર્સ, મેનેજર્સ, ભાગીદારો અથવા અન્ય વ્યક્તિઓને ચૂંટવાની કે નિમણૂક કરવાની સત્તા દ્વારા પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે કન્સેશનેરના મેનેજમેન્ટ અને નીતિઓને નિર્દેશિત કરવાની અથવા નિર્દેશિત કરાવવાની સત્તા ધરાવવી."

....

"'પક્ષકાર' એટલે સંદર્ભની જરૂરિયાત મુજબ કે સ્વીકાર મુજબ કાં તો કન્સેશનિંગ ઓથોરિટી અથવા કન્સેશનેર અને "પક્ષકારો" એટલે કન્સેશનિંગ ઓથોરિટી અને કન્સેશનેર બંને."

"૧.૩ અર્થઘટનો

આ કરાર પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં પક્ષકારો વચ્ચેની સંપૂર્ણ સમજૂતી રચે છે અને પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં તમામ અગાઉની લેખિત અને/અથવા મૌખિક રજૂઆતો અને/અથવા વ્યવસ્થાઓનું સ્થાન લે છે. જો પ્રોજેક્ટનું કોઈ પાસું આ કરારની કોઈપણ જોગવાઈઓ

હેઠળ આવરી લેવામાં ન આવ્યું હોય, તો અને માત્ર તે જ સંજોગોમાં, પક્ષકારો દ્વારા કન્સેશનિંગ ઓથોરિટી તરફથી જારી કરાયેલ આર.એફ.પી. અને આર.એફ.ક્યુ. દસ્તાવેજો સહિત અન્ય બાબતોની સાથે બિડ દસ્તાવેજોનો સંદર્ભ લઈ શકાશે અને તેમાં એડેન્ડમ્સ, કન્સેશનેરની રજૂઆતો માટે પ્રી–બિડ મીટિંગમાં લેખિતમાં આપવામાં આવેલી સ્પષ્ટતાઓ અને કન્સેશનેર દ્વારા સબમિટ કરાયેલ બિડનો પણ સમાવેશ થાય છે પરંતુ અન્યથા નહીં. આ કરારની શરતો અને ઉપર જણાવ્યા મુજબના અન્ય કોઈપણ બિડ દસ્તાવેજો વચ્ચે કોઈપણ વિરોધાભાસના કિસ્સામાં, આ કરારની શરતો માન્ય રહેશે."

"૩.૧ પૂર્વ શરતો:

કન્સેશન આપવાનું નીચેની પૂર્વ શરતો ("પૂર્વ શરતો") ની સંતોષ અથવા માફીને આધીન રહેશે:

(એ) કન્સેશનેર દ્વારા નીચેની પૂર્વ શરતો સંતોષવામાં આવશે:

૮. અરજદાર પાસેથી મૂળ સ્વરૂપમાં નીચે મુજબની પુષ્ટિઓ મેળવવી અને પૂરી પાડવી:

(એ) તે હંમેશા કન્સેશનેરમાં તેના શેરહોલ્ડિંગના સંદર્ભમાં આર્ટિકલ ૧૧.૨ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરશે;

(બી) તેની પાસે આ કરાર અનુસાર પ્રોજેક્ટ હાથ ધરવા અને તેના અમલીકરણ માટે ભંડોળ આપવા/ ફાઇનાન્સ ઉભું કરવા માટેની નાણાકીય સ્થિતિ અને સંસાધનો છે;

(સી) અરજદાર તેના ઈનકોર્પોરેશનના અધિકારક્ષેત્રના કાયદાઓ હેઠળ યોગ્ય રીતે સંગઠિત અને માન્ય રીતે અસ્તિત્વમાં છે, અને તેણે કન્સેશનિંગ ઓથોરિટીને કન્સેશનેર સાથે આ કરાર કરવા

વિનંતી કરી છે અને આ કરારમાં દર્શાવવામાં આવેલ શરતો અને નિયમો માટે સંમત છે અને તેને બિનશરતી સ્વીકાર્યા છે;"

શેરહોલ્ડિંગ:

"૧૧.૧ ઓનરશિપ સ્ટ્રક્ચર:

અરજદારે આ કરાર અનુસાર પ્રોજેક્ટ/ પ્રોજેક્ટ ફેસિલિટીઝ અને સર્વિસીસનો અમલ કરવા, સંચાલન કરવા અને જાળવણી કરવા માટે કન્સેશનેરને સ્પેશિયલ પર્પઝ કંપની તરીકે સ્થાપિત કર્યા છે. કન્સેશનેરની શેરહોલ્ડિંગ પેટર્ન નીચે મુજબ છે:

ક્રમ	શેરધારકનું નામ	શેર્સની સંખ્યા	ટકાવારી
૧.	આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ	૧૦,૦૦૦.૦૦	૧૦૦%
	કન્સેશનેરનું કુલ શેરહોલ્ડિંગ		૧૦૦.૦૦%

- ૨૭ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૦ ના રોજની શેરહોલ્ડિંગ પેટર્ન

૧૧.૨ શેરહોલ્ડિંગ

કન્સેશનેર એ સુનિશ્ચિત કરશે કે અરજદાર ઓછામાં ઓછું એક્સકલુઝિવિટી પિરિયડ પૂરો થવા સુધી મેનેજમેન્ટ કંટ્રોલ જાળવી રાખે અને કન્સેશનેરમાં તેની ઇક્વિટી હોલ્ડિંગ પણ એવી રીતે જાળવી રાખે કે જેથી અરજદાર કાયદેસર અને લાભદાયી રીતે તારીખ ઓફ કોમર્શિયલ ઓપરેશન્સથી ૩ (ત્રણ) વર્ષ સુધી તેની પેઇડ અપ ઇક્વિટી કેપિટલના ૫૧% (એકાવન ટકા) થી ઓછી નહીં અને બાકીના કન્સેશન પિરિયડ દરમિયાન તેની પેઇડ અપ ઇક્વિટી કેપિટલના ૨૬% (છવ્વીસ ટકા) થી ઓછી નહીં તેટલી હોલ્ડિંગ જાળવી રાખે."

તકરાર નિવારણ

"૧૯.૧ સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાન

કન્સેશનિંગ ઓથોરિટી અને કન્સેશનેર વચ્ચે કોઈ નિયમો અને શરતોના બાંધકામ, અર્થઘટન અથવા અમલીકરણના સંબંધમાં અથવા આ કરાર સાથે કોઈપણ રીતે જોડાયેલી અથવા આ કરારના સંબંધમાં અથવા તેમાંથી ઉદ્ભવતી કોઈપણ બાબત અથવા વસ્તુના સંબંધમાં, અથવા આ કરાર હેઠળ કોઈપણ પક્ષકારના અધિકારો, ફરજો અથવા જવાબદારીઓના સંબંધમાં, આ કરારના અંત પહેલાં અથવા પછી, કોઈપણ પ્રકારની તકરાર અથવા મતભેદ અથવા દાવાઓ ઉભા થાય, તો પક્ષકારો કોઈપણ પક્ષકારની વિનંતી પર, તેમની વચ્ચે ચર્ચા દ્વારા આવી તકરાર, મતભેદ અથવા દાવાને ઉકેલવાના પ્રયાસરૂપે સત્વરે એકબીજાને મળશે."

"૧૯.૩ આર્બિટ્રેશન

એ) આર્બિટ્રેટર્સ

સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાન અને/અથવા પક્ષકારો દ્વારા પરસ્પર સંમતિથી નિયુક્ત નિષ્ણાતની સહાયથી સમાધાન નિષ્ફળ જવાના કિસ્સામાં, તકરાર અથવા મતભેદો અથવા દાવાઓ જે પણ કિસ્સો હોય, તેનો અંતિમ નિકાલ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ હેઠળ બંધનકર્તા આર્બિટ્રેશન દ્વારા કરવામાં આવશે. જ્યાં સુધી પક્ષકારો અન્યથા પરસ્પર સંમત ન થાય ત્યાં સુધી, નીચે જણાવ્યા મુજબ આર્બિટ્રેશનનો આશ્રય લીધાના ૩૦ (ત્રીસ) દિવસમાં, ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર ફોર ઓલ્ટરનેટિવ ડિસ્પ્યુટ રિઝોલ્યુશન, નવી દિલ્હી દ્વારા નિર્ધારિત આર્બિટ્રેશનના નિયમો આર્બિટ્રેશનને લાગુ પડશે. આર્બિટ્રેશન ત્રણ આર્બિટ્રેટર્સની પેનલ

દ્વારા કરવામાં આવશે, જેમાં પ્રત્યેક પક્ષકાર દ્વારા એકની નિમણૂક કરવામાં આવશે અને ત્રીજાની નિમણૂક, જે પ્રિસાઇડિંગ આર્બિટ્રેટર તરીકે કાર્ય કરશે, પક્ષકારો દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલ બે આર્બિટ્રેટર્સ દ્વારા કરવામાં આવશે. એક પક્ષકાર દ્વારા બીજાને આર્બિટ્રેશનનો આશ્રય લેવાની અને આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરવાની લેખિત નોટિસ આપીને આર્બિટ્રેશનનો આશ્રય લઈ શકાશે. નોટિસ મળ્યા પર, બીજો પક્ષકાર બીજા આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરશે. આ રીતે નિયુક્ત કરાયેલા બે આર્બિટ્રેટર્સ ત્રીજા આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરશે જે "પ્રિસાઇડિંગ આર્બિટ્રેટર" તરીકે કાર્ય કરશે. જો બીજો પક્ષકાર આવું કરવાની વિનંતી પ્રાપ્ત કર્યાના ૩૦ (ત્રીસ) દિવસમાં બીજા આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો પ્રથમ પક્ષકાર દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલ આર્બિટ્રેટર તકરારનો "સોલ આર્બિટ્રેટર" તરીકે ન્યાયનિર્ણય કરશે.

"૨૧.૧૧ સંપૂર્ણ કરાર:

આ કરાર અને પરિશિષ્ટો મળીને પક્ષકારો વચ્ચેના કરારની શરતોનું સંપૂર્ણ અને વિશિષ્ટ સ્ટેટમેન્ટ રચે છે. આ કરાર સંબંધિત તમામ અગાઉની લેખિત અથવા મૌખિક સમજૂતી, ઓફરો અથવા અન્ય કોઈપણ પ્રકારના પત્રવ્યવહારો, જ્યાં સુધી આ કરાર અને પરિશિષ્ટોમાં સંદર્ભ દ્વારા અથવા અન્યથા સ્પષ્ટપણે જાળવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, રદબાતલ અને પાછા ખેંચવામાં આવેલ ગણવામાં આવશે."

(ભારપૂર્વક જણાવેલ છે)

૧૭. ઉપર ઉલ્લેખિત એગ્રીમેન્ટ્સમાં સંબંધિત કલોઝ વાંચીને, એ નોંધવું જોઈએ કે અપીલકર્તાએ, એક અરજદાર તરીકે, આર.એફ.ક્યુ. નો પ્રતિસાદ આપ્યો અને

તે લાયક જણાતાં, તેને આર.એફ.પી. પૂરી પાડવામાં આવી હતી અને તેના પ્રતિભાવમાં, અપીલકર્તા દ્વારા બિડ દસ્તાવેજો સબમિટ કરવામાં આવ્યા હતા. આર.એફ.પી. ના વિવિધ કલોઝ સ્પષ્ટ કરે છે કે અપીલકર્તાએ, એક અરજદાર તરીકે, પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે કન્સેશનેર, એટલે કે ૨જા સામાવાળાને સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ તરીકે સ્થાપિત કર્યા છે અને અરજદાર' ને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં પણ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ છે, એટલે કે, "મેસર્સ આઈ.એમ.સી. લિમિટેડ", એટલે કે અત્રેના અપીલકર્તા. એ સાચું છે કે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના કલોઝ ૧.૩ હેઠળ, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સદર કરાર પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં પક્ષકારો વચ્ચેની સંપૂર્ણ સમજૂતી રચે છે અને પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં તમામ અગાઉની લેખિત અથવા મૌખિક રજૂઆતો અને વ્યવસ્થાઓનું સ્થાન લે છે, પરંતુ તે જ સમયે, કલોઝ ૩.૧ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરે છે કે કન્સેશનેરના શેરહોલ્ડિંગના સંદર્ભમાં કલોઝ ૧૧.૨ હેઠળની જોગવાઈઓનું પાલન કરવાની અને પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે ભંડોળ આપવા/ ફાઈનાન્સ ઉભું કરવાની જવાબદારી અત્રેના અરજદાર/ અપીલકર્તાની છે અને અરજદારે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં દર્શાવેલ શરતો અને નિયમોનો બિનશરતી સ્વીકાર કર્યો છે. કલોઝ ૧૧.૨ હેઠળ શેરહોલ્ડિંગ પેટર્ન મુજબ, અરજદારે એક્સકલુઝિવિટી પિરિયડ પૂરો થવા સુધી ૨જા સામાવાળા કન્સેશનેર પર મેનેજમેન્ટ કંટ્રોલ જાળવી રાખવાનો રહેશે અને કન્સેશનેરમાં ઈક્વિટી હોલ્ડિંગ પણ જાળવી રાખવાની રહેશે જેમાં તારીખ ઓફ કોમર્શિયલ ઓપરેશન્સથી ત્રણ વર્ષ સુધી

પેઇડ–અપ ઇક્વિટી કેપિટલના ૫૧% થી ઓછી નહીં અને બાકીના કન્સેશન પિરિયડ દરમિયાન તેની પેઇડ–અપ ઇક્વિટી કેપિટલના ૨૬% થી ઓછી નહીં તેટલી હોલ્ડિંગ જાળવી રાખવાની રહેશે. વધુમાં, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના કલોઝ ૧૧.૧ હેઠળ, જે ૨જા સામાવાળા કન્સેશનેરના ઓનરશિપ સ્ટ્રક્ચર સાથે સંબંધિત છે, અપીલકર્તા– આઇ.એમ.સી. ૨જી સામાવાળા કંપનીના ૧૦૦% શેર્સ ધરાવે છે, તેથી, તે ૨જા સામાવાળા સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલની હોલ્ડિંગ કંપની છે. આમ, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતો પરથી જ એ સ્પષ્ટ છે કે, અપીલકર્તા અરજદાર પર ૨જા સામાવાળા કન્સેશનેર દ્વારા જવાબદારીઓ ઊભી કરવામાં આવે છે જેનું સંપૂર્ણ મેનેજમેન્ટ અને નિયંત્રણ અપીલકર્તાનું છે. તે ઉપરાંત, અપીલકર્તા કંપનીએ પ્રથમ સામાવાળા ડી.પી.ટી. અને ૨જા સામાવાળા – સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ વચ્ચે કરવામાં આવેલા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતો અને નિયમોને સ્વીકારતો તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ નો એક પત્ર પણ લખ્યો છે. તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ નો પત્ર નીચે મુજબ વંચાણે છે:

[આઇ.એમ.સી. લિમિટેડના લેટર હેડ પર]

"૨૮ એપ્રિલ, ૨૦૧૧

ધ ચેરમેન,

કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ,

પી.બી. નં. ૫૦, વહીવટી કચેરી,

ગાંધીધામ, કચ્છ–૩૭૦૨૦૧,

ફેક્સ: ૦૨૮૩૬–૨૩૫૭૮૨

વિષય: કંડલા પોર્ટ ખાતે મલ્ટિ–પર્પઝ કાર્ગો બર્થ નં. ૧૫ ના વિકાસ માટે કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ (કન્સેશનિંગ ઓથોરિટી) અને જે.આર.ઈ. ઈન્ફ્રા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ (કન્સેશનેર) વચ્ચેના કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતો હેઠળ જરૂરી પુષ્ટિ બાબત

કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ અને જે.આર.ઈ. ઈન્ફ્રા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વચ્ચેના કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના આર્ટિકલ ૩.૧(એ)(૮) ની જરૂરિયાતો અનુસાર, આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ નીચે મુજબની પુષ્ટિ કરે છે:

(એ) આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ હંમેશા કન્સેશનેરમાં તેમના શેરહોલ્ડિંગના સંદર્ભમાં આર્ટિકલ ૧૧.૨ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરશે;

(બી) કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ અનુસાર પ્રોજેક્ટ હાથ ધરવા અને અમલ કરવા માટે ભંડોળ આપવા / ફાઇનાન્સ ઉભું કરવા માટે આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ પાસે નાણાકીય સ્થિતિ અને સંસાધનો છે.

(સી) આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ તેના ઇનકોર્પોરેશનના અધિકારક્ષેત્રના કાયદાઓ હેઠળ યોગ્ય રીતે સંગઠિત અને માન્ય રીતે અસ્તિત્વમાં છે, અને તેણે કન્સેશનિંગ ઓથોરિટીને કન્સેશનેર સાથે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ કરવા વિનંતી કરી છે અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં દર્શાવવામાં આવેલ શરતો અને નિયમો માટે સંમત છે અને તેને બિનશરતી સ્વીકાર્યા છે.

આપનો વિશ્વાસુ,

આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ વતી

સહી/–

કે. કન્નન

જી.એમ. (ફાઈનાન્સ એન્ડ એકાઉન્ટ્સ) એન્ડ કંપની સેક્રેટરી"

૧૮. સુનાવણી દરમિયાન, જ્યારે સદર પત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યો, ત્યારે અપીલકર્તા માટેના વિદ્ધાન સિનિયર વકીલ દ્ધારા એવો વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે સદર દસ્તાવેજ હુકમ પસાર કરતી વખતે વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અથવા મેટરની સુનાવણી વખતે વિદ્ધાન સિંગલ જજ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો, પરંતુ તે જ સમયે, અપીલકર્તા – કંપની દ્ધારા આવો દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો હોવાનો કોઈ ઈનકાર નથી. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આવા દસ્તાવેજને જોઈ શકાય છે જે અપીલકર્તા દ્ધારા સામાવાળા નં. ૧ – ડી.પી.ટી. ને લખવામાં આવેલ પત્ર સિવાય બીજું કંઈ નથી, જેમાં અપીલકર્તાએ, એક અરજદાર તરીકે, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં દર્શાવેલ શરતો અને નિયમોનો બિનશરતી સ્વીકાર કર્યો છે. તે જોતાં, અમારો એવો મત છે કે, અપીલકર્તાને સામાવાળા પક્ષકાર તરીકે જોડવા માટે પ્રથમદર્શી કેસ બને છે. વધુમાં, એ પણ નોંધવું જોઈએ કે અરજીમાં જે હુકમોને પડકારવામાં આવ્યા છે તે પસાર કરતી વખતે વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્ધારા પોતે જ તમામ રજૂઆતો ખુલ્લી રાખવામાં આવી છે.

૧૯. આ વિષય પરના કેસ લો પર આવીએ તો, ડ્યુશ પોસ્ટ બેંક હોમ ફાઈનાન્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ તાડુરી શ્રીધર અને અન્યના (૨૦૧૧)૧૧ એસ.સી.સી. ૩૭૫ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે, આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૧ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીમાંથી ઉદ્ભવતા કેસમાં, બાંયધરી આપનાર તરીકે

ડેવલપર સાથે લોન પર આધારિત હાઉસિંગ ડેવલપમેન્ટ કરારનું અર્થઘટન કરતા, જ્યારે બાંધકામ કરારમાંથી ઉદ્ભવતા ઋણ લેનાર અને બાંયધરી આપનાર–ડેવલપર વચ્ચે પરસ્પર તકરાર ઊભી થઈ, ત્યારે એવું ઠરાવ્યું હતું કે અપીલકર્તા ધિરાણકર્તા જે બાંધકામ કરારનો પક્ષકાર ન હતો, તેને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળની અરજીમાં જોડાવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, અને અપીલકર્તા–ધિરાણકર્તા પૂરતો આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરતો હુકમ રદ કર્યો છે.

૨૦. ઈન્ડોવિન્ડ એનર્જી લિમિટેડ વિરુદ્ધ વેસ્કેર (ઈન્ડિયા) લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૧૦)૫ એસ.સી.સી. ૩૦૬ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, જે ફરીથી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળની અરજીમાંથી ઉદ્ભવે છે, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પક્ષકારના અનુગામી વર્તનના આધારે, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ એવા વ્યક્તિ માટે બંધનકર્તા નથી જે કરારનો પક્ષકાર ન હોય.

૨૧. એસ.એન. પ્રસાદ, હાઈટેક ઈન્ડસ્ટ્રીઝ (બિહાર) લિમિટેડ વિરુદ્ધ મોનેટ ફાઈનાન્સ લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૧૧)૧ એસ.સી.સી. ૩૨૦ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે લોનની ચુકવણી અંગેની તકરારમાં આર્બિટ્રેશનના સંદર્ભમાં બાંયધરી આપનારને પક્ષકાર બનાવી શકાય નહીં.

૨૨. એ નોંધવું જોઈએ કે ઉપરોક્ત ત્રણેય ચુકાદાઓ ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઈન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઈન્ક. અને અન્યના

(૨૦૧૩)૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ચુકાદા પહેલાના છે. ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઇન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઈન્ક. અને અન્યના (ઉપર મુજબ) કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે, આ વિષય પરના સમગ્ર કેસ લોની સમીક્ષા કરીને, સૈદ્ધાંતિક રીતે એવું ઠરાવ્યું છે કે, કરારમાં સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકાર સામે આર્બિટ્રિશન કાર્યવાહી ચલાવી શકાય છે જો વ્યવહારો ગ્રુપ કંપનીઓ સાથે હોય અને બંને એટલે કે સહી કરનાર તેમજ સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકારને બંધનકર્તા બનાવવાનો પક્ષકારોનો સ્પષ્ટ ઈરાદો હોય. સદર ચુકાદાના પેરા ૭૨ થી ૭૬ નીચે મુજબ છે:

"૭૨. તેમાંથી એવો સિદ્ધાંત ઉદ્ભવે છે કે સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકાર સામે આર્બિટ્રિશન કાર્યવાહી ચલાવી શકાય છે જો આ વ્યવહારો ગ્રુપ ઓફ કંપનીઝ સાથે હોય અને બંને, સહી કરનાર તેમજ સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકારોને બંધનકર્તા બનાવવાનો પક્ષકારોનો સ્પષ્ટ ઈરાદો હોય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આર્બિટ્રિશનના વ્યાપમાં સહી કરનાર તેમજ સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકારોનો સમાવેશ થાય છે તેમ કહી શકાય તે પહેલાં 'પક્ષકારોનો ઈરાદો' એ એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ લક્ષણ છે જે સ્થાપિત થવું જોઈએ.

૭૩. સહી કરનાર ન હોય અથવા ત્રાહિત પક્ષકાર સામે તેમની અગાઉની સંમતિ વિના આર્બિટ્રિશન કાર્યવાહી ચલાવી શકાય છે, પરંતુ આવું માત્ર અપવાદરૂપ કિસ્સાઓમાં જ બની શકે. કોર્ટ આ અપવાદોની તપાસ આર્બિટ્રિશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર પક્ષકાર સાથેના સીધા સંબંધ, વિષયની પ્રત્યક્ષ સમાનતા અને પક્ષકારો વચ્ચેનો કરાર સંયુક્ત વ્યવહાર હોવાના માપદંડ પરથી કરશે.

વ્યવહાર સંયુક્ત પ્રકૃતિનો હોવો જોઈએ જ્યાં સામાન્ય ઉદ્દેશ્ય સિદ્ધ કરવા અને સામૂહિક રીતે તકરાર પર અસર કરતા પૂરક અથવા આનુષંગિક કરારોની સહાય, અમલ અને કામગીરી વિના મુખ્ય કરારનું પાલન કરવું શક્ય ન હોય. આ બધા ઉપરાંત, કોર્ટે એ પણ તપાસવું પડશે કે શું આવા પક્ષકારોનો સંયુક્ત સંદર્ભ ન્યાયના હેતુને પાર પાડશે. એકવાર આ પ્રક્રિયા પૂર્ણ થઈ જાય અને કોર્ટ તેનો હકારાત્મક જવાબ આપે, તો સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકારોનો સંદર્ભ પણ ઉપર ચર્ચા કરેલ અપવાદની અંદર આવશે.

૭૪. વર્તમાન કેસ જેવા કિસ્સામાં, જ્યાં બધાની શરૂઆત અને અંત મધર અથવા પ્રિન્સિપલ એગ્રીમેન્ટ સાથે થાય છે, ત્યાં કોઈ પક્ષકાર એક અથવા બીજા કરારમાં સહી કરનાર ન હોય તે હકીકતનું બહુ મહત્વ ન હોઈ શકે. પ્રિન્સિપલ અથવા મધર એગ્રીમેન્ટના પાલન અને પરિપૂર્ણતા વિના આવા કોઈપણ કરારનું પાલન તદ્દન અપ્રસ્તુત હોઈ શકે છે. સંયુક્ત સાહસોને સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરવા માટે કોર્પોરેટ મેનેજમેન્ટની ડિઝાઇન કરવા ઉપરાંત, જ્યાં પક્ષકારો એક જ પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને અલગ-અલગ કરારો કરે છે, ત્યાં કોર્ટ સામાન્ય રીતે પક્ષકારોને આર્બિટ્રિશનના સોદા માટે પકડી રાખશે અને તેને ટાળવાને પ્રોત્સાહન આપશે નહીં. આવા બહુવિધ કરારોના અમલને લગતા કિસ્સાઓમાં, બે આવશ્યક લક્ષણો અસ્તિત્વ ધરાવે છે; પહેલું, તમામ આનુષંગિક કરારો મુખ્ય કરાર સાથે સંબંધિત છે અને બીજું, એકનું પાલન અન્ય કરારો સાથે એટલું આંતરિક રીતે જોડાયેલું છે કે અન્યના પાલન વિના તે ફાયદાકારક રીતે પૂર્ણ કરવા અથવા બાકીના કરારથી અલગ કરવા અસમર્થ છે. તમામ પક્ષકારો વચ્ચેની તમામ તકરારો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને

મોકલવાનો પક્ષકારોનો ઈરાદો એ નિર્ણાયક પરિબળો પૈકીનું એક છે.

૭૫. આપણે એ નોંધવું જોઈએ કે આ સિદ્ધાંતને સાર્વત્રિક સ્વીકૃતિ મળી નથી. કેટલાક અધિકારક્ષેત્રો, ઉદાહરણ તરીકે, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડે, આ સિદ્ધાંતને માન્યતા આપવાનો ઈનકાર કર્યો છે, જ્યારે અન્ય સંદિગ્ધ રહ્યા છે. યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ અને ફ્રેન્ચ અધિકારક્ષેત્રોમાં આ સિદ્ધાંતને સાનુકૂળ વિચારણા મળી છે. યુ.એસ. સુપ્રીમ કોર્ટે રુહર્ગોસ એ.જી. વિરુદ્ધ મૅરેથોન ઓઇલ કંપની [૫૨૬ યુ.એસ. ૫૭૪ (૧૯૯૯)] માં આ સિદ્ધાંતની કંઈક અંશે વિસ્તૃત ચર્ચા કરી છે અને સહી કરનાર ન હોય તેમના પર અધિકારક્ષેત્ર શોધવા માટે, સહી કરનાર ન હોય તે અલ્ટર ઈગો હોવા, એસ્ટોપેલ, એજન્સી અને થર્ડ પાર્ટી બેનિફિશિયરીઝ જેવા વધુ પારંપરિક સિદ્ધાંતો પર આધાર રાખ્યો છે.

૭૬. કોર્ટે વધુ સાવધાની રાખીને અને કરારની ભાષા તથા પક્ષકારોના ઈરાદાના ચોક્કસ સંદર્ભ દ્વારા આવી રજૂઆતોની તપાસ કરવી પડશે. સંયુક્ત વ્યવહારો અને બહુવિધ કરારોના કિસ્સામાં, આર્બિટ્રેશનના સંદર્ભ માટે સહી કરનાર ન હોય તેવા પક્ષકારોની રજૂઆતો સ્વીકારવામાં આવા સિદ્ધાંતનો આશ્રય લેવાનું ફરીથી શક્ય બની શકે છે. જ્યાં કરારો પરિણામલક્ષી હોય અને પ્રિન્સિપલ અથવા મધર એગ્રીમેન્ટના અનુવર્તી સ્વરૂપના હોય, અને પાછળના કરારમાં આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ સામેલ હોય અને આવા કરારો એકબીજા સાથે એટલા આંતરિક રીતે જોડાયેલા હોય અથવા એકબીજા પર નિર્ભર હોય કે તે તેમની સંયુક્ત કામગીરી જ હશે જે પક્ષકારોને તેમની સંબંધિત પારસ્પરિક જવાબદારીઓ અને કામગીરીમાંથી મુક્ત કરશે, તો આ સહી કરનાર તેમજ સહી કરનાર

ન હોય તેવા પક્ષકારોને આર્બિટ્રેશનમાં મોકલવાના પક્ષકારોના ઇરાદાનો પૂરતો સૂચક હશે. 'કમ્પોઝિટ પર્ફોર્મન્સ' નો સિદ્ધાંત એક તરફ મુખ્ય અને પૂરક કરારોના સંયુક્ત વાંચન પરથી અને બીજી તરફ પક્ષકારોના સ્પષ્ટ ઇરાદા અને સાથેના સંજોગો પરથી એકત્રિત કરવો પડશે."

(ભારપૂર્વક જણાવેલ છે)

૨૩. જોકે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકરે એવી રજૂઆત કરી છે કે ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઇન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૩)૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલો રેશિયો હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ કરી શકાય નહીં, એમ જણાવતા કે આવો ચુકાદો આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૪૫ ની જોગવાઈઓના અર્થઘટનના સંદર્ભમાં આપવામાં આવ્યો છે, પરંતુ ચુકાદાને વાંચવાથી જ, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે સૈદ્ધાંતિક રીતે, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં પક્ષકારોનો ઇરાદો સ્પષ્ટ હોય, ત્યાં સહી કરનાર ન હોય તે પણ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીનો પક્ષકાર બની શકે છે. તે રીતે, અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન સિનિયર વકીલની એ દલીલ કે ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઇન્ક. અને અન્યના (ઉપર મુજબ) ના કેસનો ચુકાદો હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ કરી શકાય નહીં, તે સ્વીકારી શકાય નહીં.

૨૪. વધુમાં, પર્પલ મેડિકલ સોલ્યુશન્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એમ.આઈ.વી. થેરાપ્યુટિક્સ ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૫)૧૫ એસ.સી.સી. ૬૨૨ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે, ચુકાદાના પેરા–૧૨ થી ૧૪ માં, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર ન હોય તેના વતી કોર્ટ દ્વારા આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરવા માટેના માન્ય ક્ષેત્ર અંગે વિચારણા કરી છે. ચુકાદાનો પેરા ૧૪ નીચે મુજબ છે:

> "૧૪. આર્બિટ્રેશન માટેની જોગવાઈ કરતા કરારોના સંબંધિત કલોઝ અને અહીં જણાવેલી હકીકતોના અવલોકનથી કોર્ટને પૂરતો સંતોષ થાય છે કે અરજદાર અને સામાવાળાઓ વચ્ચે તકરારો અને મતભેદો ઉભા થયા છે જેના નિવારણ માટે પક્ષકારો વચ્ચેના કરારોમાં દર્શાવ્યા મુજબની આર્બિટ્રેશનની પ્રક્રિયાની જરૂર છે. અરજદારે તેના આર્બિટ્રેટર (જસ્ટિસ શ્રી એસ.એચ. કાપડિયા, ભારતના ભૂતપૂર્વ ચીફ જસ્ટિસ) ની નિમણૂક કરી હતી અને નોટિસ આપવા છતાં, સામાવાળાઓ જરૂરી નિમણૂક કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે. સદર ભૂલ/ નિષ્ફળતા સામાવાળાઓ વતી આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરવા માટે આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૧(૬) હેઠળ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરશે. બીજા સામાવાળાની સંડોવણી દર્શાવતી હાલની અરજીઓમાં જણાવેલી હકીકતો અને ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઈન્ડિયા (પી) લિમિટેડના કેસમાં આ કોર્ટનો નિર્ણય, મારા સુવિચારિત મતે, બંને સામાવાળાઓ વતી આર્બિટ્રેટરની નિમણૂકને વાજબી ઠરાવશે અને અરજદાર દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ પ્રશ્ન હેઠળના વ્યવહારોમાં બીજા સામાવાળાની ભૂમિકા

નક્કી કરવા માટે કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવીને આર્બિટ્રેશનની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાની મંજૂરી આપશે."

૨૫. ઉપરોક્ત બંને ચુકાદાઓ ૧લા સામાવાળા ડી.પી.ટી. ના કેસને સમર્થન આપે છે. ચેરન પ્રોપર્ટીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કસ્તુરી એન્ડ સન્સ લિમિટેડ અને અન્યના ૨૦૧૮ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન એસ.સી. ૪૩૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં પણ, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલ મત ૧લા સામાવાળાના કેસને સમર્થન આપે છે.

૨૬. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન સિનિયર વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલો બીજો ચુકાદો એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૧૫)૧૦ એસ.સી.સી. ૬૪૨ માં રિપોર્ટ થયેલ છે. સદર ચુકાદો ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઇન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૩)૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસ પછીનો છે, પરંતુ સદર કેસમાં, એ નોંધવું જોઈએ કે હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ ઓ.એન.જી.સી. ના કોન્ટ્રાક્ટર હતા અને સદર કોન્ટ્રાક્ટનો કેટલોક ભાગ એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડને સબ–કોન્ટ્રાક્ટમાં આપ્યો હતો. એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ પોતાની અને હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ વચ્ચેની આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં ઓ.એન.જી.સી. ને પક્ષકાર તરીકે જોડવા માંગતી હતી. સદર કેસમાં, વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં લાગુ પડ્યા મુજબ ન તો અલ્ટર ઈગોનો કે ન તો ગ્રુપ કંપનીનો ખ્યાલ લાગુ પડતો હતો. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન શિપયાર્ડ લિમિટેડ અને અન્યના

(૨૦૧૫)૧૦ એસ.સી.સી. ૬૪૨ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસનો ચુકાદો, જોકે તે ક્લોરો કંટ્રોલ્સ ઇન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેવર્ન ટ્રેન્ટ વોટર પ્યુરિફિકેશન ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૩)૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસ પછીનો છે, અત્રેના અપીલકર્તાના કેસના સમર્થનમાં કોઈ મદદ રૂપ બનશે નહીં.

૨૭. વિદ્વાન સિનિયર વકી શ્રી એસ.એન. સોપરકરે મેસર્સ પી.એસ.એ. મુંબઈ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ પી.ટી.ઇ. લિમિટેડ વિરુદ્ધ ધ બોર્ડ ઓફ ટ્રસ્ટીઝ ઓફ ધ જવાહરલાલ નેહરુ પોર્ટ ટ્રસ્ટ અને અન્યના સિવિલ અપીલ નં. ૯૩૫૨/૨૦૧૮ ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલો તારીખ ૧૧.૦૯.૨૦૧૮ નો તાજેતરનો ચુકાદો પણ અમારા ધ્યાને લાવ્યો. સદર ચુકાદો સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨/૨૦૧૮ સાથે અમારા ધ્યાને એવું જણાવતા લાવવામાં આવ્યો છે કે સદર ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ રેશિયો અપીલકર્તાના કેસને સમર્થન આપે છે અને આગળ એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આર.એફ.ક્યુ., આર.એફ.પી. અને કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં શરતો અને નિયમો લગભગ સમાન છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાનું કાળજીપૂર્વક અવલોકન કર્યા પછી, અમારો એવો મત છે કે સદર ચુકાદો પણ અપીલકર્તાના કેસના સમર્થનમાં કોઈ મદદ રૂપ બનશે નહીં. એ નોંધવું જોઈએ કે સદર ચુકાદો નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગથી હાઇકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવતી સિવિલ અપીલમાં આપવામાં આવ્યો છે અને વધુમાં, ઉપરોક્ત કેસમાં કોઈ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ કરવામાં આવ્યો નથી.

ઉપરોક્ત કેસથી હાથ પરના કેસની અલગ પડતી વિશેષતા એ છે કે દાખલ કરાયેલ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં, 'અરજદાર' ને "મેસર્સ આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ" તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ છે, જે અત્રેની અપીલકર્તા કંપની સિવાય બીજું કોઈ નથી અને કલોઝ ૩.૧ (એ) (૮), એ, બી, અને સી હેઠળ ચોક્કસ કલોઝ છે, જે હેઠળ અપીલકર્તાએ, અરજદાર તરીકે, સદર કરારમાં દર્શાવવામાં આવેલી શરતો અને નિયમો માટે સંમતિ આપી છે અને બિનશરતી સ્વીકાર્યા છે. કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં રહેલા સદર કલોઝની સાથે અપીલકર્તા દ્વારા ૧લા સામાવાળાને લખવામાં આવેલા તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ ના પત્રને ધ્યાનમાં લેતાં, પ્રથમદર્શી રીતે, એવું જણાય છે કે અપીલકર્તા પણ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતો અને નિયમો માટે સંમત છે. આર.એફ.ક્યુ. અને આર.એફ.પી. ના દસ્તાવેજોને અવગણીને અને માત્ર કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતોને જોતા પણ, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તાએ, એક અરજદાર તરીકે, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાંથી ઉદ્ભવતી કેટલીક જવાબદારીઓ સ્વીકારી છે. કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના કલોઝ ૧.૩ હેઠળ ઈન્ટરપ્રિટેશન કલોઝ પર આધાર રાખીને, જોકે અપીલકર્તા વતી એવો બચાવ કરવામાં આવ્યો છે કે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં તમામ અગાઉની લેખિત અથવા મૌખિક રજૂઆતો અને વ્યવસ્થાઓનું સ્થાન લે છે, પરંતુ કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતોને સંયુક્ત રીતે વાંચીને, અમને સંતોષ થાય છે કે પ્રોજેક્ટ વિશે અત્રેના અપીલકર્તા દ્વારા પણ અધિકારો અને જવાબદારીઓ ઊભી કરવામાં આવે છે, જેના અમલીકરણ માટે,

૨જા સામાવાળા સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. એ બાબત સારી રીતે પ્રસ્થાપિત થયેલ છે કે કોઈ દસ્તાવેજનું અર્થઘટન કરતી વખતે, સંપૂર્ણ દસ્તાવેજને ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ, પરંતુ આવા દસ્તાવેજમાંના કોઈ એક કલોઝનો સંદર્ભ આપીને નહીં અને, વધુમાં પક્ષકારોનો ઈરાદો દસ્તાવેજની તમામ શરતો અને નિયમો જોઈને નક્કી થવો જોઈએ. તેથી, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની તમામ શરતો અને નિયમોના સંયુક્ત વાંચન પરથી, અમારો એવો મત છે કે અપીલકર્તાને ત્રાહિત પક્ષ કહી શકાય નહીં અને તે રીતે, આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડી શકાય નહીં.

૨૮. અપીલકર્તા માટેના વિદ્ધાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકરની આગળની રજૂઆત એવી છે કે, ૧લા સામાવાળાનો કેસ એવો છે કે અપીલકર્તા ૨જા સામાવાળાનો અલ્ટર ઈગો છે અને આ મુદ્દાને કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવીને તપાસવો જરૂરી છે, તે વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્ર અને દાયરાની બહાર છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વિદ્ધાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ, જે કરારના અનુસંધાને બનાવવામાં આવેલી બોડી છે, તેને ૧લા સામાવાળાની રજૂઆત સ્વીકારવા માટે કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવવાના સિદ્ધાંતને તપાસવાની કોઈ સત્તા નથી. સદર રજૂઆતને મજબૂત કરવા માટે, વિદ્ધાન સિનિયર વકીલે સુધીર ગોપી વિરુદ્ધ ઇન્દિરા ગાંધી નેશનલ ઓપન યુનિવર્સિટીના ૨૦૧૭ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન દિલ્હી ૮૩૪૫ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટના વિદ્ધાન સિંગલ જજના ચુકાદા પર અને ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન લિમિટેડ

વિરુદ્ધ મેસર્સ જિંદાલ ડ્રિલિંગ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડના ૨૦૧૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન બોમ્બે ૧૭૦૭ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં બોમ્બે હાઇકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે.

૨૯. બીજી તરફ, આ રજૂઆતનો પ્રતિસાદ આપતા, ૧લા સામાવાળા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે રજૂઆત કરી છે કે કાયદામાં એવું કંઈ નથી જે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને અલ્ટર ઇગોના સિદ્ધાંતના આધારે કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાથી પ્રતિબંધિત કરતું હોય. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ફોજદારી બાબતો વગેરે જેવી ગણાવેલી તકરારો સિવાય, કોર્ટ જે હાથ ધરી શકે તેવી તમામ તકરારો લેવાનો અધિકાર વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ પાસે છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ જે તકરારોનો નિર્ણય કરી શકતી નથી તેની વિચારણા એ. અય્યાસામી વિરુદ્ધ એ. પરમશિવમ અને અન્યના (૨૦૧૬)૧૦ એસ.સી.સી. ૩૮૬ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદામાં કરવામાં આવી છે. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ અમને ઉપરોક્ત ચુકાદાના સંબંધિત પેરા તરફ લઈ ગયા છે.

૩૦. આ કેસમાં, તે કોઈ તકરાર વિનાની હકીકત છે કે અપીલકર્તા આઇ.એમ.સી.એ બિલ્ડ, ઓપરેટ એન્ડ ટ્રાન્સફર ધોરણે ડી.પી.ટી. ખાતે ૧૫મા મલ્ટિ પર્પઝ કાર્ગો બર્થના વિકાસ માટે ટેન્ડર પ્રક્રિયામાં પોતાની બિડ સબમિટ કરી હતી અને બર્થ નં. ૧૫ માટે સૌથી ઊંચી બિડર તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી અને તેથી તેને પ્રોજેક્ટ આપવામાં આવ્યો હતો. આર.એફ.પી. ની શરતો

મુજબ, અપીલકર્તાએ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે એક અલગ અને સ્વતંત્ર કોર્પોરેટ એન્ટિટી, એટલે કે સામાવાળા નં. ૨ – જે.આર.ઇ. ને સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ તરીકે સ્થાપિત કર્યા છે. તેમાં પણ કોઈ તકરાર નથી કે ૨જા સામાવાળા એસ.પી.વી. નું ૧૦૦% શેરહોલ્ડિંગ અપીલકર્તા આઇ.એમ.સી. પાસે છે. કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના અમલ પહેલાંના સમયના દસ્તાવેજોમાંની આવી કરારની જવાબદારીઓને ધ્યાનમાં રાખીને અને વધુમાં કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના કલોઝ પર આધાર રાખીને, ૧લા સામાવાળા ડી.પી.ટી. નો કેસ એવો છે કે અપીલકર્તા એ ૨જા સામાવાળાનો અલ્ટર ઇગો છે. આમ, ૧લા સામાવાળાની એવી રજૂઆત છે કે પક્ષકારો વચ્ચેના મુદ્દાને કોર્પોરેટ વિલને ઉઠાવીને તપાસવો જરૂરી છે.

જોકે, અપીલકર્તાનો કેસ એવો છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ રચાયેલી ટ્રિબ્યુનલોને કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાના મુદ્દાને તપાસવાની કોઈ સત્તા નથી. આ સંદર્ભમાં, અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન સિનિયર વકીલ દ્વારા સુધીર ગોપી વિરુદ્ધ ઇન્દિરા ગાંધી નેશનલ ઓપન યુનિવર્સિટીના ૨૦૧૭ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન દિલ્હી ૮૩૪૫ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાંના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, દિલ્હી હાઇકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવ્યું છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ, મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી બોડી હોવાથી, આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીના દાયરાને વધારીને એવી વ્યક્તિનો સમાવેશ કરવાની કોઈ સત્તા ધરાવતી નથી જેણે આર્બિટ્રેશન માટે સંમતિ આપી ન હોય. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ

પાસે કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાની સત્તા નથી જેથી કરીને અન્ય પક્ષકારો કે જેઓ આર્બિટ્રેશન માટે સંમત થયા નથી તેમને બંધનકર્તા બનાવી શકાય. સદર ચુકાદામાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આપેલ કેસમાં કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવી જોઈએ કે કેમ અને કોર્પોરેટ સ્વરૂપ પાછળ રહેલી વ્યક્તિઓને કોર્પોરેટ એન્ટિટીની જવાબદારીઓ માટે જવાબદાર ઠેરવવી જોઈએ કે કેમ તે નક્કી કરવાની કોર્ટો પાસે નિઃશંકપણે સત્તા હશે, જોકે, આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી. ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ મેસર્સ જિંદાલ ડ્રિલિંગ એન્ડ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડના ૨૦૧૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન બોમ્બે ૧૭૦૭ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં બોમ્બે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર પણ વધુ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. સદર ચુકાદામાં પણ, બોમ્બે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવ્યું હતું કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાની કોઈ સત્તા નથી અને માત્ર કોર્ટ જ કંપનીની કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવી શકે છે, જો સૌથી મજબૂત કેસ બનતો હોય.

૩૧. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોર દ્વારા સદર મુદ્દાઓ પરના પ્રતિભાવને સાંભળ્યા બાદ અને આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની જોગવાઈઓને, તેમજ એ. અય્યાસામી વિરુદ્ધ એ. પરમશિવમ અને અન્યના (૨૦૧૬)૧૦ એસ.સી.સી. ૩૮૬ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે સુધીર ગોપી વિરુદ્ધ ઈન્દિરા ગાંધી નેશનલ ઓપન

યુનિવર્સિટીના ૨૦૧૭ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન દિલ્હી ૮૩૭૫ માં રિપોર્ટ થયેલા અને ઓઇલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ મેસર્સ જિંદાલ ડ્રિલિંગ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડના ૨૦૧૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન બોમ્બે ૧૭૦૭ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં વિદ્વાન સિંગલ જજો દ્વારા લેવામાં આવેલા મત સાથે સંમત નથી. કાયદામાં એવું કંઈ નથી જે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને અલ્ટર ઈગોના સિદ્ધાંતના આધારે કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાથી પ્રતિબંધિત કરતું હોય. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને એવી તમામ તકરારો લેવાનો અધિકાર છે જે કોર્ટ હાથ ધરી શકે છે, સિવાય કે અમુક તકરારો કે જેને સામાન્ય રીતે આર્બિટ્રેશન ન કરી શકાય તેવી (નોન-આર્બિટ્રેબલ) ગણવામાં આવે છે, એટલે કે (૧) પેટન્ટ, ટ્રેડ માર્કસ અને કોપીરાઇટ, (૨) એન્ટિ-ટ્રસ્ટ/ કોમ્પિટિશન લોઝ, (૩) ઇન્સોલ્વન્સી/ વાઈન્ડિંગ અપ, (૪) લાંચ/ ભ્રષ્ટાચાર, (૫) છેતરપિંડી, (૬) ફોજદારી બાબતો. આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ કોઈપણ શ્રેણીની તકરારોને નોન-આર્બિટ્રેબલ ગણીને બાકાત રાખતી કોઈ જોગવાઈ કરતો નથી પરંતુ કોર્ટોએ એવું ઠરાવ્યું છે કે અમુક પ્રકારની તકરારોનો ન્યાયનિર્ણય આર્બિટ્રેશન દ્વારા કરવા સક્ષમ ન હોઈ શકે. આ મુદ્દાની એ. અય્યાસામી વિરુદ્ધ એ. પરમશિવમ અને અન્યના (૨૦૧૬)૧૦ એસ.સી.સી. ૩૮૬ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વિસ્તૃત રીતે વિચારણા કરવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાના પેરા ૧૩, ૧૪, ૨૦, ૨૧ અને ૩૫ નીચે મુજબ છે:

"૧૩. જો વાદી દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવે અને સદર દાવામાં પ્રતિવાદી સદર અધિનિયમની કલમ ૮ હેઠળ દાવાની મેન્ટેનેબિલિટી પર એવા કારણોસર પ્રશ્ન ઉઠાવતી અરજી દાખલ કરે કે તેમની વચ્ચે આર્બિટ્રિશન એગ્રીમેન્ટના અસ્તિત્વને ધ્યાનમાં રાખીને પક્ષકારોએ આર્બિટ્રિશન મારફતે તકરારોના નિવારણ માટે સંમતિ આપી હતી, તો તેવા કિસ્સામાં શું સ્થિતિ રહેશે? દેખીતી રીતે, આવા કિસ્સામાં, કોર્ટે તકરારોની આર્બિટ્રિબિલિટી અથવા નોન–આર્બિટ્રિબિલિટી પર ચુકાદો આપવાનો રહે છે.

૧૪. હાલના કેસમાં, આર્બિટ્રિશન એગ્રીમેન્ટ અંગે કોઈ તકરાર નથી કારણ કે ભાગીદારી દસ્તાવેજમાં સ્પષ્ટ આર્બિટ્રિશન કલોઝ છે. જોકે, પ્રશ્ન એ છે કે શું દાવામાં સામાવાળા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી તકરાર આર્બિટ્રિશન દ્વારા નિવારણ કરવા સક્ષમ નથી. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, સદર અધિનિયમ કોઈપણ શ્રેણીની તકરારોને નોન–આર્બિટ્રિબલ ગણીને બાકાત રાખતી કોઈ જોગવાઈ કરતો નથી. ઉપરોક્ત હોવા છતાં, કોર્ટોએ એવું ઠરાવ્યું છે કે અમુક પ્રકારની તકરારોનો ન્યાયનિર્ણય આર્બિટ્રિશન મારફતે કરવા સક્ષમ ન હોઈ શકે. કોર્ટોએ એવું ઠરાવ્યું છે કે જાહેર પ્રકૃતિના ફોજદારી ગુનાઓ જેવી અમુક તકરારો, ગેરકાયદેસર કરારોમાંથી ઉદ્ભવતી તકરારો અને દરજ્જાને લગતી તકરારો, જેમ કે છૂટાછેડા, તેને આર્બિટ્રિશનમાં મોકલી શકાતી નથી. નીચે મુજબની તકરારોની શ્રેણીઓને સામાન્ય રીતે નોન–આર્બિટ્રિબલ ગણવામાં આવે છે:

(૧) પેટન્ટ, ટ્રેડમાર્ક્સ અને કોપીરાઇટ;

(૨) એન્ટિ–ટ્રસ્ટ/કોમ્પિટિશન લોઝ;

(૩) ઇન્સોલ્વન્સી/વાઇન્ડિંગ અપ;

(૪) લાંચ/ભ્રષ્ટાચાર;

(૫) છેતરપિંડી;

(૬) ફોજદારી બાબતો.

છેતરપિંડી એ આ કોર્ટના નિર્ણયો દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી આવી જ એક શ્રેણી છે જ્યાં તકરારોને નોન–આર્બિટ્રેબલ ગણવામાં આવશે.

....

૨૦. અમે પાછલા તબક્કે પર ઇન્ક્યુરિયમ (per incuriam) ના પ્રશ્ન પર પાછા ફરીશું. આ તબક્કે, અમે નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે આ કોર્ટની અન્ય એક ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા બૂઝ એલન એન્ડ હેમિલ્ટન ઇન્ક. વિરુદ્ધ એસ.બી.આઇ. હોમ ફાઇનાન્સ લિમિટેડ અને અન્યના કેસમાં આ મુદ્દા પર પુનઃવિચારણા કરવામાં આવી છે. આ કેસમાં, નિર્ધારિત કરવા માટે ઉદ્ભવેલા પ્રશ્નો પૈકી એક એ હતો કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૮ ના સંદર્ભમાં, શું દાવાનો વિષય 'આર્બિટ્રેબલ' હતો એટલે કે ખાનગી ફોરમ (આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ) દ્વારા ન્યાયનિર્ણય કરવા સક્ષમ હતો. આ સંદર્ભમાં, કોર્ટે 'આર્બિટ્રેબિલિટી' શબ્દ પર વિગતવાર ચર્ચા કરી અને તેના ત્રણ પાસાંઓ દર્શાવ્યા, જે નીચે મુજબ છે:

૧) શું તકરારો આર્બિટ્રેશન દ્વારા ન્યાયનિર્ણય અને નિવારણ માટે સક્ષમ છે?

૨) શું તકરારો આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી છે?

૩) શું પક્ષકારોએ તકરારો આર્બિટ્રેશનમાં મોકલી છે?

૨૧. કારણ કે અમે તકરારની આર્બિટ્રિબિલિટીના પ્રથમ પાસાં સાથે સંબંધિત છીએ, આ પાસાં પર કોર્ટે એ નિર્દેશ કર્યો કે એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં વિષય ફક્ત જાહેર ફોરમ, એટલે કે કોર્ટોના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે, તેવી તકરારો નોન–આર્બિટ્રિબલ હશે અને તેનો નિર્ણય આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા થઈ શકે નહીં પરંતુ ફક્ત કોર્ટો દ્વારા જ થઈ શકે છે. આવી તકરારોનો ન્યાયનિર્ણય આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલો, જે એક ખાનગી ફોરમ છે, તેના દ્વારા નહીં પરંતુ કોર્ટો એટલે કે જાહેર ફોરમની પ્રક્રિયા મારફતે કરવા માટે કોર્ટ દ્વારા નીચે મુજબનું વાજબીપણું અને તર્ક આપવામાં આવેલ છે:

> "૩૫. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ એ દેશના કાયદાઓ હેઠળ રચાયેલી જાહેર ફોરમ એવી કોર્ટો અને ટ્રિબ્યુનલોના સ્થાને, તકરારના પક્ષકારો દ્વારા પોતાની તકરારોનો ન્યાયનિર્ણય કરવા માટે સ્વેચ્છાએ પસંદ કરવામાં આવેલી ખાનગી ફોરમ છે. દરેક સિવિલ અથવા કોમર્શિયલ તકરાર, પછી ભલે તે કરાર આધારિત હોય કે બિન–કરાર આધારિત, જેનો કોર્ટ દ્વારા નિર્ણય લઈ શકાય છે, તે સૈદ્ધાંતિક રીતે આર્બિટ્રેશન દ્વારા ન્યાયનિર્ણય અને ઉકેલ માટે સક્ષમ છે જ્યાં સુધી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને સ્પષ્ટપણે અથવા જરૂરી ફલિતાર્થ દ્વારા બાકાત રાખવામાં ન આવે. જાહેર નીતિની બાબત તરીકે વિધાનસભા દ્વારા ચોક્કસ શ્રેણીની કાર્યવાહીઓનો ન્યાયનિર્ણય સંપૂર્ણપણે જાહેર ફોરમ માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો છે. અન્ય કેટલીક શ્રેણીના કેસો, ભલે જાહેર ફોરમ (કોર્ટો અને ટ્રિબ્યુનલો) દ્વારા ન્યાયનિર્ણય માટે સ્પષ્ટપણે અનામત રાખવામાં આવ્યા ન હોય, જરૂરી ફલિતાર્થ દ્વારા ખાનગી ફોરમના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત રહી

શકે છે. પરિણામે, જ્યાં કારણ/તકરાર નોન–આર્બિટ્રેબલ હોય, ત્યાં જ્યાં દાવો પડતર હોય તે કોર્ટ, પક્ષકારો આવી તકરારોના નિવારણ માટે ફોરમ તરીકે આર્બિટ્રેશન પર સંમત થયા હોય તો પણ, સદર અધિનિયમની કલમ ૮ હેઠળ પક્ષકારોને આર્બિટ્રેશનમાં મોકલવાનો ઈનકાર કરશે.

૩૬. નોન–આર્બિટ્રેબલ તકરારોના જાણીતા ઉદાહરણો નીચે મુજબ છે:

(૧) એવા અધિકારો અને જવાબદારીઓને લગતી તકરારો જે ફોજદારી ગુનાઓને જન્મ આપે છે અથવા તેમાંથી ઉદ્ભવે છે;

(૨) છૂટાછેડા, જ્યુડિશિયલ સેપરેશન, રેસ્ટિટ્યુશન ઓફ કોન્જુગલ રાઈટ્સ, બાળકની કસ્ટડી સંબંધિત વૈવાહિક તકરારો;

(૩) વાલીપણાની બાબતો;

(૪) ઈન્સોલ્વન્સી અને વાઈન્ડિંગ–અપ બાબતો;

(૫) વસિયત સંબંધિત બાબતો (ગ્રાન્ટ ઓફ પ્રોબેટ, લેટર્સ ઓફ એડમિનિસ્ટ્રેશન અને સક્સેશન સર્ટિફિકેટ); અને

(૬) સ્પેશિયલ કાયદાઓ દ્વારા સંચાલિત બેદખલી અથવા ભાડાત સંબંધિત બાબતો જ્યાં ભાડૂતને બેદખલી સામે કાનૂની રક્ષણ મળે છે અને માત્ર નિર્દિષ્ટ કોર્ટોને બેદખલી આપવા અથવા તકરારોનો નિર્ણય કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવે છે.

૩૭. એ નોંધી શકાય છે કે ઉપર ઉલ્લેખિત કેસો એક્શન ઈન રેમ સાથે સંબંધિત છે. રાઈટ ઈન રેમ એ સમગ્ર વિશ્વ સામે

વાપરી શકાય તેવો અધિકાર છે, જે રાઈટ ઈન પર્સોનમથી વિપરીત છે જે માત્ર ચોક્કસ વ્યક્તિઓ સામે સુરક્ષિત હિત છે. એક્શન ઈન પર્સોનમનો અર્થ કેસની વિષયવસ્તુમાં પક્ષકારોના પોતાના અધિકારો અને હિતો નક્કી કરતી કાર્યવાહી છે, જ્યારે એક્શન ઈન રેમ એટલે મિલકતના ટાઈટલ અને પક્ષકારોના અધિકારો નક્કી કરતી કાર્યવાહી, જે માત્ર તેમની વચ્ચે જ નહીં પરંતુ મિલકતમાં કોઈપણ સમયે હિતનો દાવો કરતી તમામ વ્યક્તિઓ સામે પણ છે. તેને અનુરૂપ, જજમેન્ટ ઈન પર્સોનમ એ કોઈ વસ્તુ, અધિકાર અથવા દરજ્જા સામેના ચુકાદાથી અલગ તરીકે કોઈ વ્યક્તિ સામેના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપે છે અને જજમેન્ટ ઈન રેમ એ એવા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપે છે જે મિલકતનો દરજ્જો અથવા સ્થિતિ નક્કી કરે છે જે સીધી મિલકત પર જ અમલ કરે છે. (જુઓ બ્લેક્સ લો ડિક્શનરી.)

૩૮. સામાન્ય રીતે અને પરંપરાગત રીતે રાઈટ્સ ઈન પર્સોનમ સંબંધિત તમામ તકરારો આર્બિટ્રેશનને આધીન ગણવામાં આવે છે; અને રાઈટ્સ ઈન રેમ સંબંધિત તમામ તકરારોનો ન્યાયનિર્ણય કોર્ટો અને જાહેર ટ્રિબ્યુનલો દ્વારા થવો જરૂરી છે, જે ખાનગી આર્બિટ્રેશન માટે અયોગ્ય છે. જોકે આ કોઈ કઠોર અથવા પરિવર્તન ન કરી શકાય તેવો નિયમ નથી. રાઈટ્સ ઈન રેમમાંથી ઉદ્ભવતા ગૌણ રાઈટ્સ ઈન પર્સોનમ સંબંધિત તકરારો હંમેશા આર્બિટ્રેબલ માનવામાં આવી છે."

૩૫. સામાન્ય રીતે દરેક સિવિલ અથવા કોમર્શિયલ તકરાર ભલે તે કરાર આધારિત હોય કે અન્યથા જેનો સિવિલ કોર્ટ દ્વારા નિર્ણય

લઈ શકાય છે તે સૈદ્ધાંતિક રીતે આર્બિટ્રેશન દ્વારા ન્યાયનિર્ણય અને ઉકેલ માટે સક્ષમ છે "એ શરતે કે તકરાર આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ દ્વારા સંચાલિત હોય" જ્યાં સુધી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને સ્પષ્ટપણે અથવા જરૂરી ફલિતાર્થ દ્વારા બાકાત રાખવામાં ન આવે. બૂઝ–એલન એન્ડ હેમિલ્ટન ઈન્ક. વિરુદ્ધ એસ.બી.આઇ. હોમ ફાઇનાન્સ લિમિટેડમાં, આ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે જાહેર નીતિની બાબત તરીકે વિધાનસભા દ્વારા અમુક શ્રેણીની કાર્યવાહીઓનો ન્યાયનિર્ણય સંપૂર્ણપણે જાહેર ફોરમ માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો છે. અન્ય કેટલીક શ્રેણીના કેસો, ભલે કોર્ટો અને ટ્રિબ્યુનલો દ્વારા ન્યાયનિર્ણય માટે સંપૂર્ણપણે અનામત રાખવામાં આવ્યા ન હોય, જરૂરી ફલિતાર્થ દ્વારા ખાનગી ફોરમના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત રહી શકે છે. આ કોર્ટે નોન–આર્બિટ્રેબલ તકરારોના કેટલાક ઉદાહરણો દર્શાવ્યા છે જેમ કે:

(૧) એવા અધિકારો અને જવાબદારીઓને લગતી તકરારો જે ફોજદારી ગુનાઓને જન્મ આપે છે અથવા તેમાંથી ઉદ્ભવે છે;

(૨) છૂટાછેડા, જ્યુડિશિયલ સેપરેશન, રેસ્ટિટ્યુશન ઓફ કોન્જુગલ રાઇટ્સ અને બાળકની કસ્ટડી સંબંધિત વૈવાહિક તકરારો;

(૩) ગાર્ડિયનશિપની બાબતો;

(૪) ઇન્સોલ્વન્સી અને વાઇન્ડિંગ અપ;

(૫) વસિયત સંબંધિત બાબતો, જેમ કે ગ્રાન્ટ ઓફ પ્રોબેટ, લેટર્સ ઓફ એડમિનિસ્ટ્રેશન અને સક્સેશન સર્ટિફિકેટ્સ; અને

(૬) સ્પેશિયલ કાયદાઓ દ્વારા સંચાલિત બેદખલી અથવા ભાડાત સંબંધિત બાબતો જ્યાં ભાડૂતને બેદખલી સામે વિશેષ રક્ષણ મળે

છે અને તકરારને પહોંચી વળવા માટે ચોક્કસ કોર્ટોને વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવે છે.

આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે આ વર્ગની કાર્યવાહીઓ ઈન રેમ ઓપરેટ થાય છે, જે સમગ્ર વિશ્વ સામે વાપરી શકાય તેવો અધિકાર છે, જે રાઈટ ઈન પર્સોનમથી વિપરીત છે જે નિર્દિષ્ટ વ્યક્તિઓ સામે સુરક્ષિત હિત છે. રાઈટ્સ ઈન પર્સોનમ સંબંધિત તમામ તકરારો આર્બિટ્રિશનને આધીન ગણવામાં આવે છે જ્યારે રાઈટ્સ ઈન રેમનો ન્યાયનિર્ણય કોર્ટો અને જાહેર ટ્રિબ્યુનલો દ્વારા થવો જરૂરી છે. ગીરવેના અમલીકરણને રાઈટ ઈન રેમ માનવામાં આવ્યું છે જેના માટે આર્બિટ્રિશનમાં કાર્યવાહી મેન્ટેનેબલ રહેશે નહીં. વિમલ કિશોર શાહ વિરુદ્ધ જયેશ દિનેશ શાહમાં, આ કોર્ટે બૂઝ એલનમાં દર્શાવેલ છ નોન–આર્બિટ્રિબલ શ્રેણીઓમાં કેસોની સાતમી શ્રેણી ઉમેરી, એટલે કે, ટ્રસ્ટ ડીડ અને ટ્રસ્ટ એક્ટમાંથી ઉદ્ભવતા ટ્રસ્ટ, ટ્રસ્ટીઓ અને લાભાર્થીઓને લગતી તકરારો."

૩૨. પર્પલ મેડિકલ સોલ્યુશન્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એમ.આઈ.વી. થેરાપ્યુટિક્સ ઈન્ક. અને અન્યના (૨૦૧૫)૧૫ એસ.સી.સી. ૬૨૨ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં પણ, આર્બિટ્રિશન એક્ટની કલમ ૧૧ હેઠળની કાર્યવાહીમાંથી ઉદ્ભવતી બાબતમાં, તેમાંના સામાવાળા નં. ૨ સામે છેતરપિંડીના ગંભીર આક્ષેપો ધ્યાને લેતા જેઓ કરારના પક્ષકાર ન હતા, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટને એવું જણાયું કે સંબંધિત હકીકતો કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવવાને વાજબી ઠેરવે છે, અને તેમાંના સામાવાળા નં. ૨ ને આર્બિટ્રિશનમાં મોકલ્યા.

૩૩. વધુમાં, આઈ.વી.આર.સી.એલ. લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત સ્ટેટ પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને અન્યના ૦૮–૧૩/૧૦/૨૦૧૫ ના રોજ નક્કી કરાયેલા ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૧૭૧૪/૨૦૧૫ અને અન્ય સંલગ્ન અપીલોના કેસમાં, આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે એવું ઠરાવ્યું હતું કે હવે તે રેસ–ઈન્ટિગ્રા રહ્યો નથી કે આપેલ સંજોગોમાં, આર્બિટ્રલ એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર ન હોય તેની સામે પણ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી ચલાવી શકાય છે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે કોર્ટો દ્વારા એવા દાખલાઓ માન્ય કરવામાં આવ્યા છે જ્યાં કોર્પોરેટ વિલ ભેદવાના કારણસર, એક એન્ટિટી બીજી એન્ટિટીનો અલ્ટર ઈગો હોવાનું જણાતા અથવા સમાન કારણોસર, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર ન હોય તેવી એન્ટિટીને પણ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં જોડાવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય. ડિવિઝન બેન્ચે એ દલીલને અમાન્ય કરી છે કે, કોઈ પણ સંજોગોમાં, આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર ન હોય તેને યોગ્ય રીતે રચાયેલી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્ર સમક્ષ શરણાગતિ સ્વીકારવા મજબૂર કરી શકાય નહીં.

૩૪. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ અને આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ઉપરોક્ત ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે અપીલકર્તાના વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકર દ્વારા કરવામાં આવેલી એ રજૂઆત સાથે સંમત નથી કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવીને મુદ્દાની તપાસ કરવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી અને વધુમાં, હકીકતો પર, કોર્પોરેટ વિલ ઉઠાવીને અલ્ટર ઈગોના દાવાની તપાસ કરવા માટેનો કોઈ કેસ પણ બનતો નથી. કોર્પોરેટ વિલ

ઉઠાવવાના સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને ત્રાહિત પક્ષકારને જોડવા માટેનો કેસ બને છે કે કેમ, તે દરેક કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ગ્રુપ કંપનીઓના ખ્યાલને ધ્યાનમાં રાખીને તપાસવાની બાબત છે. હાથ પરના કેસમાં, તે કોઈ તકરાર વિનાની હકીકત છે કે શરૂઆતમાં, આર.એફ.ક્યુ. નો પ્રતિસાદ અપીલકર્તા–કંપની દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે, આર.એફ.પી. અપીલકર્તા–કંપનીને જારી કરવામાં આવી છે, બિડ દસ્તાવેજો અપીલકર્તા–કંપની દ્વારા સબમિટ કરવામાં આવ્યા છે અને તે પછી જ, આર.એફ.પી. ની શરતો અનુસાર, પ્રોજેક્ટનો અમલ કરવા માટે અપીલકર્તા દ્વારા ૨જા સામાવાળા એસ.પી.વી. નું રજિસ્ટ્રેશન કરવામાં આવ્યું છે. અમે પહેલેથી જ ઉપર ઠરાવ્યું છે કે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના વિવિધ કલોઝ માત્ર કરારના પક્ષકારો સામે જ નહીં પરંતુ અપીલકર્તા–કંપની સામે પણ અધિકારો અને જવાબદારીઓ ઊભી કરે છે, જે ૨જા સામાવાળા એસ.પી.વી. ની હોલ્ડિંગ કંપની છે. હકીકતો પર પણ, એવું કહી શકાય નહીં કે અપીલકર્તા–કંપની એક ત્રાહિત પક્ષકાર છે, જેને ૧લા અને ૨જા સામાવાળાઓ વચ્ચે ઉદ્ભવેલી તકરારો સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી અને કરાર પ્રત્યે તેની કોઈ જવાબદારીઓ નથી. કોઈ પણ સંજોગોમાં, વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે પોતે એવો અભિપ્રાય આપ્યો છે કે નોંધાયેલા તારણો પ્રથમદર્શી છે અને તેની સમક્ષ ભાગ લઈને કાર્યવાહીનો વિરોધ કરવા માટે હંમેશા ખુલ્લું છે. પક્ષકાર તરીકે જોડ્યા પછી પણ, જો અપીલકર્તા વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્ર અંગે

તકરાર ઉઠાવે છે, તો તેના તમામ વાંધાઓ યોગ્ય તબક્કે ઉઠાવવા અને ધ્યાને લેવા માટે ખુલ્લા રાખવામાં આવ્યા છે.

૩૫. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપરકરની બીજી રજૂઆત એવી છે કે, અપીલકર્તા ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી. અને ૨જા સામાવાળા – એસ.પી.વી. વચ્ચે થયેલા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં સહી કરનાર નથી અને માત્ર કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં જ આર્બિટ્રેશનનો કલોઝ છે, તેથી, અગાઉના દસ્તાવેજો, એટલે કે, આર.એફ.પી. અને આર.એફ.ક્યુ. ને જોઈ શકાય નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કરારની પૂર્વભૂમિકાને કરારની સાથે જ ગૂંચવવી જોઈએ નહીં. ચોક્કસ રીતે, વિદ્વાન સિનિયર વકીલની એ રજૂઆત છે કે આર.એફ.ક્યુ., આર.એફ.પી. સંબંધિત દસ્તાવેજો અને બિડ દસ્તાવેજો કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના અમલ પછી જોઈ શકાતા નથી. પોતાની દલીલના સમર્થનમાં, વિદ્વાન સિનિયર વકીલે ડ્રેસર રેન્ડ એસ.એ. વિરુદ્ધ બિંદલ એગ્રો કેમ લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૦૬)૧ એસ.સી.સી. ૭૫૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં અને ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ટેલિફોન કેબલ્સ લિમિટેડના (૨૦૧૦)૫ એસ.સી.સી. ૨૧૩ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાંના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે.

૩૬. અપીલકર્તાની સદર રજૂઆતના પ્રતિભાવમાં, ૧લા સામાવાળા માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે એવી રજૂઆત કરી છે કે અપીલકર્તા આઇ.એમ.સી.એ, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના અમલ પછી જારી કરાયેલ

તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ ના પુષ્ટિ પત્ર દ્વારા, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં દર્શાવવામાં આવેલી શરતો અને નિયમોને બિનશરતી સ્વીકારવા સંમતિ આપી છે. તેથી, અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ અપીલકર્તાના કેસમાં કોઈ મદદ રૂપ બનશે નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટના અમલ પહેલાંના દસ્તાવેજો, એટલે કે આર.એફ.પી., આર.એફ.ક્યુ., વગેરે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટની શરતો સાથે નિકટતામાં છે. વધુમાં, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અત્રેના અપીલકર્તા આઇ.એમ.સી.એ જ પ્રોજેક્ટ માટે બિડ મૂકી હતી અને આઇ.એમ.સી. ની બિડ ૧લા સામાવાળા ડી.પી.ટી. દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી અને આઇ.એમ.સી. ની આર્થિક ક્ષમતાઓ અને અન્ય લાયકાતોને ધ્યાનમાં લઈને તેને બર્થ નં. ૧૫ ના વિકાસ માટેનો પ્રોજેક્ટ આપવામાં આવ્યો હતો, એવા તબક્કે જ્યારે ૨જી સામાવાળા કંપનીની સ્થાપના પણ થઈ ન હતી. તે રીતે, આઇ.એમ.સી.એ ૨જા સામાવાળા – જે.આર.ઇ., જે અપીલકર્તાનું સંપૂર્ણ માલિકીનું સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલ છે તેના મારફતે, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ કર્યો છે.

૩૭. એ સાચું છે કે ડ્રેસર રેન્ડ એસ.એ. વિરુદ્ધ બિંદલ એગ્રો કેમ લિમિટેડ અને અન્યના (૨૦૦૬)૧ એસ.સી.સી. ૭૫૧ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે ટેન્ડર ડોક્યુમેન્ટ પોતે જ ન તો એગ્રીમેન્ટ છે કે ન તો કોન્ટ્રાક્ટ અને કરારની પૂર્વભૂમિકાને કરારની સાથે જ ગૂંચવવી જોઈએ નહીં. વધુમાં, ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ટેલિફોન કેબલ્સ લિમિટેડના

(૨૦૧૦)૫ એસ.સી.સી. ૨૧૩ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં પણ, એવું જણાયું હતું કે ટેન્ડર પ્રક્રિયા અને પૂર્ણ થયેલા કરારનું સંચાલન કરતી શરતોને સ્પષ્ટપણે છુપાવવામાં આવી હતી અને હકીકતની બાબત તરીકે, એવું જણાયું હતું કે કરારમાં સમાવિષ્ટ આર્બિટ્રેશન કલોઝ માત્ર પર્ચેઝ ઓર્ડર મૂકવા પર જ ચિત્રમાં આવશે. આવી હકીકતોમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પર્ચેઝ ઓર્ડર મૂક્યા વિના આર્બિટ્રેશન કલોઝનો આશ્રય લઈ શકાય નહીં. કરારની પ્રક્રિયાનું સંચાલન કરતી શરતો કે જે પૂર્ણ થયેલા કરારની શરતોથી અલગ પાડી શકાય તેવી હતી તેને ધ્યાનમાં લેતી વખતે, એવું જણાયું હતું કે આર્બિટ્રિટરની નિમણૂક માટેના કલોઝનું સંચાલન કરતા આવા કોઈપણ પૂર્ણ થયેલા કરારની ગેરહાજરીમાં આર્બિટ્રિટરની નિમણૂક માટેની કોઈ અરજી મેન્ટેનેબલ ગણી શકાય નહીં.

૩૮. ઉપર જણાવેલ ચુકાદાઓની સહાય લઈને અપીલકર્તાની રજૂઆત એ આધાર પર છે કે અપીલકર્તા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટનો પક્ષકાર નથી, તેથી, આગળના કોઈ દસ્તાવેજને જોઈ શકાય નહીં, પરંતુ આપણે પહેલેથી જ નોંધ્યું છે કે, આર.એફ.પી., આર.એફ.ક્યુ. અને બિડ સંબંધિત દસ્તાવેજો હેઠળની જવાબદારીઓ ઉપરાંત, કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં પણ, 'અરજદાર' ને એ અર્થમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ છે કે "મેસર્સ આઇ.એમ.સી. લિમિટેડ જેની રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ ૨૩૨/એ, આચાર્ય જગદીશચંદ્ર બોઝ રોડ, કોલકાતા – ૭૦૦૦૨૦, ભારત ખાતે આવેલ છે". તે જ સમયે, અપીલકર્તા કલોઝ ૩.૧(૮)

(એ), (બી) અને (સી) હેઠળ વિચાર્યા મુજબ આવા કરારની શરતો અને નિયમો માટે સંમત થયા છે, અને બિનશરતી સ્વીકાર્યા છે. તે ઉપરાંત, તારીખ ૨૮.૦૪.૨૦૧૧ ના પુષ્ટિ પત્રના અમલ અંગે પણ કોઈ તકરાર નથી, સિવાય કે એવું જણાવવામાં આવે કે સદર દસ્તાવેજ વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ અને વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. સુનાવણી દરમિયાન રજૂ કરવામાં આવેલા આવા દસ્તાવેજનું અવલોકન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે અપીલકર્તાએ જ કન્સેશનિંગ ઓથોરિટીને કન્સેશનેર એટલે કે અત્રેના ૨જા સામાવાળા જે.આર.ઇ. (એસ.પી.વી.) સાથે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટ કરવા વિનંતી કરી છે, અને અપીલકર્તા કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં દર્શાવવામાં આવેલ શરતો અને નિયમો માટે સંમત થયા છે, અને બિનશરતી સ્વીકાર્યા છે. કન્સેશન એગ્રીમેન્ટમાં રહેલા કલોઝને ધ્યાનમાં રાખીને અને વધુમાં, ૧લા સામાવાળા – ડી.પી.ટી. ની એવી રજૂઆત ધ્યાને લેતા કે અપીલકર્તા ૨જા સામાવાળાનો અલ્ટર ઇગો છે, અપીલકર્તાની એ રજૂઆત કે કરારની પૂર્વભૂમિકાને કરારની સાથે જ ગૂંચવવી જોઈએ નહીં, તે પણ અપીલકર્તાના કેસને સ્વીકારવા માટે કોઈ સમર્થન પૂરું પાડશે નહીં.

૩૯. વધુમાં, એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વચગાળાના હુકમોમાં દખલગીરીના વ્યાપ પર મેસર્સ એસ.બી.પી. એન્ડ કંપની વિરુદ્ધ મેસર્સ પટેલ એન્જિનિયરિંગ લિમિટેડ અને અન્યના ૨૦૦૬(૧) જી.એલ.એચ. ૧૦૫ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસના ચુકાદામાં

નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, બહુમતી મત દ્વારા, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે કેટલીક હાઈકોર્ટો દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા એ વલણને અમાન્ય કર્યું છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ કોઈપણ હુકમ હાઈકોર્ટ દ્વારા સુધારી શકાય તેવો હોય છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાના પેરા ૪૪ અને ૪૫, જે આ હેતુ માટે સંબંધિત છે, તે નીચે મુજબ છે:

> "૪૪. એવું જોવા મળે છે કે કેટલીક હાઈકોર્ટો એ આધાર પર આગળ વધી છે કે આર્બિટ્રેશન દરમિયાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ કોઈપણ હુકમને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અથવા ૨૨૭ હેઠળ પડકારી શકાશે. અમને આવા અભિગમ માટે કોઈ વાજબી કારણ જણાતું નથી. કલમ ૩૭ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના કેટલાક હુકમોને અપીલ કરવા યોગ્ય બનાવે છે. કલમ ૩૪ હેઠળ, નારાજ પક્ષકાર પાસે એવોર્ડ સામે તેમની ફરિયાદો રજૂ કરવા માટેનો માર્ગ છે, જેમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ કાર્યરત આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ વચગાળાના હુકમોનો પણ સમાવેશ થાય છે. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના કોઈપણ હુકમથી નારાજ પક્ષકારે, જ્યાં સુધી તેની પાસે સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલનો અધિકાર ન હોય, ત્યાં સુધી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવોર્ડ પસાર ન થાય ત્યાં સુધી રાહ જોવી પડે. આ સદર અધિનિયમની યોજના હોવાનું જણાય છે. છેવટે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ એ પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર, એટલે કે આર્બિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટમાંથી ઉદ્ભવતી બોડી છે, ભલે પ્રસંગ ઊભો થાય તો, ચીફ જસ્ટિસ પક્ષકારો વચ્ચેના કરારના આધારે તેની રચના કરી શકે છે. પરંતુ તેનાથી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલનો દરજ્જો બદલાશે નહીં. તે હજુ પણ કરાર દ્વારા પક્ષકારો

દ્વારા પસંદ કરાયેલું ફોરમ જ રહેશે. તેથી, અમે કેટલીક હાઈકોર્ટો દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા એ વલણને અમાન્ય કરીએ છીએ કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ કોઈપણ હુકમ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અથવા ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા સુધારી શકાય તેવો હોય છે. હાઈકોર્ટો દ્વારા આવી દખલગીરી માન્ય નથી.

૪૫. બાબત જ્યારે આર્બિટ્રેશન હેઠળ ન્યાયનિર્ણયની પ્રક્રિયામાં હોય ત્યારે ન્યાયિક દખલગીરી ઘટાડવાનો ઉદ્દેશ્ય નિશ્ચિતપણે નિષ્ફળ જશે જો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલા દરેક હુકમ સામે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ અથવા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટનો સંપર્ક કરી શકાય. તેથી, એ દર્શાવવું જરૂરી છે કે એકવાર આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલમાં આર્બિટ્રેશન શરૂ થઈ જાય, પછી પક્ષકારોએ એવોર્ડ જાહેર ન થાય ત્યાં સુધી રાહ જોવી પડે સિવાય કે, અલબત્ત, સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અગાઉના તબક્કે પણ તેમને અપીલનો અધિકાર ઉપલબ્ધ હોય."

૪૦. લલિતકુમાર વી. સંઘવી અને અન્ય વિરુદ્ધ ધરમદાસ વી. સંઘવી અને અન્યના (૨૦૧૪)૭ એસ.સી.સી. ૨૫૫ માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમાન મત લેવામાં આવ્યો છે.

૪૧. ઉપર જણાવેલ ચુકાદાઓમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા મતને ધ્યાનમાં રાખીને અને એ ધ્યાને લેતા કે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે પોતે જ એવું અવલોકન કર્યું છે કે માત્ર પ્રથમદર્શી કેસને ધ્યાનમાં લઈને અપીલકર્તાને પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો આવો હુકમ કરવામાં આવ્યો છે,

જેમાં અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવનાર રજૂઆતો ખુલ્લી રાખવામાં આવી છે અને વધુમાં, ઉપર જણાવ્યા મુજબ અમારા દ્વારા નોંધવામાં આવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારા મતે, વિદ્વાન સિંગલ જજે અત્રેના અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી કાઢી નાખવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી.

૪૨. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમને આ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ જણાતો નથી. તે મુજબ તે કાઢી નાખવામાં આવે છે, ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કરવામાં આવતો નથી.

૪૩. જોકે, એ વાતનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા અથવા અમારા દ્વારા આ ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો અને નોંધવામાં આવેલા તારણો માત્ર પ્રથમદર્શી રીતે મુદ્દાનો નિર્ણય લેવાના હેતુ માટે જ છે અને અપીલકર્તા દ્વારા જે તમામ રજૂઆતો ઉઠાવવામાં આવે તે વિદ્વાન આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની વિચારણા માટે ખુલ્લી રાખવામાં આવી છે.

૪૪. અપીલ કાઢી નાખવાને ધ્યાનમાં રાખીને, સ્ટે માટેની સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧/૨૦૧૮ પણ કાઢી નાખવામાં આવે છે અને સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨/૨૦૧૮ નો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ આર. સુભાષ રેડ્ડી)

(ન્યાયમૂર્તિ વિપુલ એમ. પંચોલી)

This Judgment has been translated using AI tool – SUVAS.

==

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.